

PILAR 3

2022

Sparebanken Øst

**RISIKO- OG
KAPITALSTYRING**
Mars 2023

1.	STYRETS RISIKOERKLÆRING	3
2.	INNLEDNING	4
3.	ØKONOMISKE UTVIKLINGSTREKK.....	4
4.	KAPITALKRAV OG KAPITALSTYRING	6
5.	KREDITTRATING SPAREBANKEN ØST	16
6.	KONSERNSTRUKTUR OG FORRETNINGSMODELL.....	18
7.	HELHETLIG RISIKOSTYRING	22
8.	KREDITTRISIKO	33
9.	MARKEDSRISIKO	42
10.	LIKVIDITETSRISIKO	46
11.	OPERASJONELL RISIKO.....	50
12.	BÆREKRAFTSRISIKO	54
13.	STYRING OG KONTROLL AV ANDRE RISIKOER.....	55
14.	GODTGJØRELSE	57
15.	OBLIGASJONER MED FORTRINNSRETT	59
16.	LISTE OVER FIGURER	60
17.	LISTE OVER TABELLER	60
18.	HOVEDTYPER AV ANSVARLIG KAPITAL.....	61
19.	VEDLEGG.....	61

1. Styrets risikoerklæring

Administrerende direktør utarbeider årlig en rapport med oppsummerende vurdering om konsernets internkontrollsystem. Adm.dir. bekrefter i tråd med § 37 i CRR/CRDIV-forskriften at banken tilfredsstiller lov- og forskriftsmessige krav til risikostyring og internkontroll, herunder at lederne av alle vesentlige risikoområder har vurdert gjennomføringen av internkontrollen. Styret behandler rapporten samt Pilar 3-dokumentet og vedlegget til dette. Se også side 53 i bankens årsrapport, hvor det redegjøres for eierstyring og selskapsledelse i detalj. I samme dokument på side 161 finnes også styrets erklæring i henhold til verdipapirhandelloven §5-5. Detaljerte nøkkeltall er også å finne i årsregnskapet. Adm. dir. leverer til styret også årlig en utfyllende rapport som viser samlet årlig risikovurdering, samt månedlige virksomhetsrapporter til styret. Det rapporteres kvartalsvis til styret om internkontroll, hendelser og risiko i rapporter fra avdelingene Risikostyring og Etterlevelse.

De ulike risikokategoriene styres gjennom strategidokumenter, interne retningslinjer og instruksjer. Disse styrende dokumentene fastsetter risikotoleranser, rammer og mål som styrer aktivitet og risikotagning i hele virksomheten.

I tråd med krav i CRR artikkel 435 pkt. 1. (e) og (f) har styret i vedtak godkjent at institusjonens risikostyringsordninger er tilfredsstillende, og bekrefter at styret er orientert løpende om konsernets risikoutvikling. Strategidokumenter med risikotoleranse og rammer oppdateres minst årlig. Styret mener at det etablerte system for helhetlig risikostyring er tilfredsstillende og i tråd med virksomhetens overordnede strategi og risikoprofil.

Tabell 1 - Nøkkeltall konsern

Nøkkeltall konsern (gr.lag mill. kr/prosent)	31.12.2022	31.12.2021
Kapitaldekning		
Ren kjernekapital	3.837 / 20,11 %	3.865 / 18,24 %
Kjernekapital	4.187 / 21,94 %	4.215 / 19,89 %
Ansvarlig kapital	4.587 / 24,03 %	4.615 / 21,78 %
Uvektet kjernekapitalandel	45.185 / 9,27 %	49.018 / 8,60 %
Risikovektet beregningsgrunnlag	19.087	21.190
Beregningsgrunnlag kredittrisiko	17.649	19.705
Beregningsgrunnlag valutarisiko	0	0
Beregningsgrunnlag operasjonell risiko	1.411	1.454
Beregningsgrunnlag for svekket kredittverdighet motpart (CVA)	27	30
Likviditet		
LCR	217,3 %	249,7 %
NSFR	130,1 %	122,3 %
Kredittrisiko		
Tap i % netto utlån til kunder IB	0,00 %	0,02 %
Tapsavsetninger i % av brutto utlån	0,32 %	0,31 %

2. Innledning

Denne rapporten inneholder informasjon om risikostyring og kapitaldekning i tråd med gjeldende bestemmelser i Finansforetaksloven og CRR/CRDIV-forskriften. Paragraf 14-5 i Finansforetaksloven bestemmer at finansinstitusjoner, kredittforetak, finansieringsforetak og holdingselskaper for slike foretak skal offentliggjøre informasjon om virksomheten, risikoen knyttet til foretaket og ansvarlig kapital. I tillegg beskrives bankens styring av likviditet, samt retningslinjer for godtgjørelse.

Metodene som anvendes for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko er beskrevet, sammen med informasjon om konsernets styringssystemer, måling og rapportering av risiko. Utfyllende informasjon om løpende finansiell stilling og utvikling gis i konsernets års- og kvartalsrapporter. Alle tall i tabeller og figurer er oppgitt samlet for konsernet og i millioner kroner, og viser status per 31. desember 2022 hvis ikke annet er angitt. Rapporten oppdateres minst årlig. Til rapporten hører vedlegg i form av en rekke tabeller, hvorav noen oppdateres hyppigere enn årlig. Informasjon om ansvarlig kapital er en av de kvartalsvis oppdaterte tabeller.

3. Økonomiske utviklingstrekk

Etter to år med pandemi var det ved inngangen til 2022 forventet at økonomien skulle ta seg opp igjen. 12. februar ble de siste forskriftsfestede tiltak mot pandemien fjernet, og de fleste så lyst på fremtiden. I stedet for økonomisk vekst har 2022 handlet om krig, inflasjon, stigende renter og frykt for resesjon. Allerede i 2021 hadde prisene begynt å stige kraftig, men både sentralbanker og mange eksperter mente denne prisstigningen var midlertidig og at prisene ville falle tilbake når økonomien normaliserte seg. Med Russlands invasjon av Ukraina og påfølgende energikrise og økte matpriser ble ikke dette tilfellet. Årsveksten i konsumprisindeksen endte på historisk høye 5,8 prosent i 2022 mot 3,5 prosent i 2021. Veksten i fastlands-BNP var negativ med 0,6 prosent i første kvartal til tross for en sterk vekst i mars måned etter at alle koronarestriksjonene var opphevet. Andre kvartal viste solid vekst og fastlands-BNP var 1,3 prosent høyere enn ved utgangen av første kvartal. I tredje kvartal var veksten i 0,8 prosent, mye drevet av økt aktivitet i tjenestenæringer. Fastlands-BNP økte også i oktober og november og det anslås at økningen for 2022 totalt kan bli opp mot 3,7 prosent. Arbeidsledigheten har holdt seg lav gjennom hele 2022, og ved utgangen av året er andelen helt arbeidsledige 1,6 prosent, ned fra 2,3 prosent ved inngangen til året. Arbeidssøkere på tiltak hos NAV var 2,7 prosent. Et stramt arbeidsmarked har bidratt til lønnsvekst for mange arbeidstakere, og dette vil kunne bidra til at kjerneinflasjonen holder seg over målet en tid fremover.

Norges Bank har hevet styringsrenten med 2,25 prosentpoeng i løpet av 2022 til 2,75 prosent ved utgangen av 2022. Dette er det høyeste nivået på styringsrenten siden 2009. Norges Bank var tidlig ute med å signalisere at de skulle se tydelige tegn på at inflasjonen nærmet seg målet før de stanset rentehevinger. Til tross for noe fallende inflasjon i fjerde kvartal 2022 har sentralbanken gjentatt budskapet, og det forventes minst en renteheving til i 2023. Pengemarkedsrentene har steget gjennom 2022, mye som følge av forventninger til økt styringsrente og økninger i styringsrenten. Svak likviditet i norske kroner har gitt et meget volatilt pengemarkedspåslag gjennom 2022. Høye olje- og gasspriser har gitt energiselskaper som opererer på norsk sokkel store inntekter og derav store skatteutgifter. Med inntekter i valuta og skattekrav i norske kroner, har dette gitt stor mangel på norske kroner i forbindelse med skatteinnbetalinger. Dette har medført høye pengemarkedspåslag gjennom 2022, til tross for noe økt valutakjøp fra Norges Bank. Det har vært store svingninger i boligprisene i 2022. Første kvartal viste en historisk høy vekst, mens utviklingen fra og med september har vært negativ. For hele 2022 steg boligprisene i Norge med 1,5 prosent. Omsetningen av boliger falt i 2022 med 10,2 prosent sammenlignet med 2021 og var tilbake på nivå med 2019.

Fremtidsutsikter

Aktivitetsnivået i norsk økonomi har holdt seg bra gjennom 2022, men Norges Bank anslår at konjunkturtoppen er nådd og at aktiviteten vil avta fremover. For neste år antas at lavere konsum vil føre til at aktiviteten i fastlandsøkonomien vil avta med 0,2 prosent. De anslår at aktiviteten vil ta seg gradvis opp igjen i 2024 og 2025. Arbeidsledigheten har vært meget lav i 2022 og forventes å øke i 2023. Det forventes lavere vekst i sysselsettingen og at antall sysselsatte vil begynne å avta. Norges Bank har signalisert at de mest sannsynlig vil heve styringsrenten i første kvartal 2023, men mye tyder på at rentetoppen nærmer seg. En styringsrente på 2,75 prosent ved utgangen av 2022 har allerede en innstrammende effekt og Norges Bank skriver at de ser for seg et markert omslag i norsk økonomi.

For bankens innlånskostnader vil en stabilisering av styringsrenten og pengemarkedsrentene være positivt i den forstand at de ikke vil øke videre slik som igjennom hele 2022, men forbli om lag på dagens nivå. Konkurransen om lånekunder forventes å øke ytterligere i 2023. Med utsikter til lavere boligpriser og lavere kredittvekst forventes bankene i økende grad å konkurrere om hverandres kunder. På innskuddssiden kan det også forventes at den harde konkurransen fortsetter. Gjennom pandemien hadde norske husholdninger, til dels også bedrifter, økt spareraten vesentlig. Med høy prisvekst og renteøkninger forventes denne bufferen gradvis å spises opp, og det forventes økt press på innskuddsmarginene.

Utlånsveksten har over tid variert mye, og for 2023 ventes det en utlånsvekst om lag på linje med den generelle kredittveksten. Veksten i personmarkedet antas å komme innenfor boliglån, både gjennom kontorkanalen og i de digitale konseptene og gjennom salgspantfinansiering av bruktbil. Vekst i utlån til bedriftsmarkedet skal skje i konsernets definerte markedsområder der hovedproduktet er nedbetalingslån med pant i fast eiendom.

Sparebanken Øst er en kostnadseffektiv bank og har tro på at et lavt kostnadsnivå vil utgjøre et konkurransefortrinn. Kostnadsnivået forventes å være stabilt fremover. Bankvirksomhet innebærer risiko og tap på utlån og garantier til kunder kan derfor ikke utelukkes. Det forventes fortsatt et relativt sett lavt nivå på misligholdte engasjementer og lave tap fremover. Markedsverdiene på verdipapirer i form av obligasjoner og aksjer vil svinge over tid og tap vil kunne inntreffe. Konsernets beholdning av obligasjoner holdes for likviditetsmessige formål og har lav risiko for tap.

Ny finansavtalelov trådte i kraft 1. januar 2023. Loven iverksetter en rekke EU-forordninger og direktiver, og hvor hovedformålet med loven er økt forbrukervern. Ny finansavtalelov har medført behov for delvis omfattende endringer. Banken har som følge av dette gjort en rekke tilpasninger og endringer, blant annet i systemer, rutiner og avtaleverk. Det er imidlertid fortsatt forhold knyttet til ny lov som fremstår som uavklart. Banken forventer at det vil komme presiseringer og tolkningsuttalelser i tiden fremover, og hvor bankenes praktisering av loven også vil gi svar på uavklarte spørsmål.

Sparebanken Øst bygger sine kapitalberegninger på prinsippene i standardmetoden. Myndighetenes regulering innenfor kapital- og soliditetsområdet skaper svært store konkurransefordeler for de banker som kan benytte IRB-modeller. Det er svært bekymringsfullt at norske myndigheter velger å forskjellsbehandle banker gjennom kapitalberegningsregelverket ved at lik risiko blir ulikt behandlet. Dersom myndighetene velger å opprettholde denne forskjellsbehandlingen kan det føre til store konsekvenser for strukturen i norsk finansbransje og for hvordan den enkelte sparebank vil innrette sin virksomhet i fremtiden. Sparebanken Øst arbeider for at rammevilkårene for norske banker blir likere og at bankene får samme konkurransevilkår. Det foreligger etter bankens oppfatning fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til rammebetingelser og fremtidige kapitalkrav for banker som beregner kapitalkrav etter standardmetoden.

4. Kapitalkrav og kapitalstyring

4.1. Kapitaldekningsregelverket

Finansforetakslovens kapittel 14 om kapital- og soliditetskrav bygger i stor grad på regulering av finansinstitusjoner fra EU i form av direktivene Capital Requirements Directive IV og V (CRD IV/CRD V). Dette regelverket er sin tur basert på «Basel III», den tredje og utvidede versjon av globalt rammeverk for kapital- og likviditetsstandarder fra Baselkomiteen (Basel Committee on Banking Supervision).

Norsk lovverk

Finansforetaksloven er sentralt i lovverket for å styre norske finansforetak, og kapittel 14 beskriver overordnede soliditets- og likviditetskrav. Utfyllende spesifikasjon av kravene om soliditet er gitt i «Forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV» (CRR/CRD IV-forskriften). Andre sentrale forskrifter er «Forskrift om finansforetak og finanskonsern» (Finansforetaksforskriften) og «Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, pensjonsforetak, oppgjørssentraler og verdipapirforetak». CRR/CRDIV-forskriften fastslår ved inkorporasjon at en rekke EU-forordninger med vedlegg er rettsgrunnlag i Norge, og herunder kravene som gjelder offentliggjøring av informasjon. Dette reguleres spesielt i kapittel åtte i CRR/CRR2 med tilhørende tekniske standarder.

Som i tidligere versjoner er kapitaldekningsregelverket basert på tre pilarer:

- **Pilar 1:** Kvantitativt minimumskrav til kapitaldekning.
- **Pilar 2:** Krav til vurdering av samlet kapitalbehov (ut over definerte risikoområder eksplisitt beregnet under pilar 1) samt individuelt tilsyn og evaluering fra Finanstilsynet.
- **Pilar 3:** Krav til offentliggjøring av informasjon om finansiell informasjon og risiko. Offentliggjøringen gjennom herværende dokument kalles på grunn av parallellitet med Basel-regelverket «Pilar 3-rapporten».

I tillegg til dette kommer kravet til uvektet kjernekapitalandel.

Endringer i kapitalkravsregelverket trådte i kraft i Norge 1. juni 2022 ved at direktivet CRD V supplerer/erstatte reglene i CRD IV og forordningen CRR2 tilsvarende supplerer/erstatte reglene i CRR. Blant endringer i denne «bankpakke 2» er krav til stabil finansering (NSFR), minstekrav til uvektet kjernekapitaldekning, utvidelse av SMB-rabatt, myndighetenes behandling av systemrisikokrav og lavere grenser for store engasjementer. Innføring av ny standardmodell for kredittrisiko var ikke med i pakken, og er utsatt i EU.

4.2. Pilar 1

Minstekravet til ansvarlig kapital beregnes forenklet sagt som forholdet mellom ansvarlig kapital og et beregningsgrunnlag basert på risikovektet balanse etter følgende oppsett:

$$\frac{\text{Kjernekapital + Tilleggs kapital}}{\text{Risikovektet beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko}} > 8 \%$$

Det finnes ulike metoder for beregning av beregningsgrunnlaget, noen av dem kun tillatt etter godkjenning fra Finanstilsynet. Følgende metoder er benyttet for alle finansinstitusjoner i Sparebanken Øst-konsernet (detaljer om metodene finnes i CRR, Finansforetaksloven og tilhørende forskrifter):

Tabell 2 - Metodebruk kapitalkrav

Risikoområde	Metode
Kredittrisiko	Standardmetoden
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Basismetoden
CVA-tillegg	Standardmetoden
Engasjementsbeløp derivater	Markedsverdimetoden

Minimumskravet skal dekkes med minst 4,5 prosent *ren kjernekapital*. *Kjernekapital* består av ren egenkapital og annen godkjent kjernekapital (hybridkapital), og skal til enhver tid utgjøre minst 6 prosent av beregningsgrunnlaget. Samlet *ansvarlig kapital* består av kjernekapital og tilleggs kapital (ansvarlige lån), og skal være minst 8 prosent av beregningsgrunnlaget.

I tillegg til dette minimumskravet, som altså kan dekkes delvis med andre former kapital enn ren kjernekapital, er det fastsatt krav om å dekke ulike bufferkrav med ren kjernekapital. Ved brudd på bufferne kan morbanken uten samtykke fra Finanstilsynet ikke betale utbytte, renter på fondsobligasjonslån eller bonus til ansatte.

Bevaringsbufferen på 2, 5 prosent av beregningsgrunnlaget har som formål å bygge opp kapital i gode tider som skal bidra til å hindre at kapitalen faller under minimumskravet i kraftige nedgangsperioder.

Motsyklisk kapitalbufferkrav kan variere fra 0,0 til 2,5 prosent og økes når det er gode økonomiske forutsetninger. Bufferkravet er knyttet til finansielle ubalanser, og bør settes ned ved kraftige tilbakeslag i økonomien. Norges Bank fastsetter nivået på bufferen fire ganger i året. Kravet ble satt ned 13. mars 2020 fra 2,5 prosent til 1,0 prosent i forbindelse med Koronakrisen. Som følge av bedre økonomiske utsikter økte Norges Bank dette kravet gjennom 2022 fra 1,0 til 2,0 prosent, og videre til 2,5 prosent fra 31. mars 2023. Varslingsfristen før en eventuell økning trer i kraft er ett år, mens en reduksjon kan iverksettes uten varslingsperiode.

Systemrisikobufferen skal dempe effekten av strukturelle sårbarheter i det finansielle systemet, for eksempel høyt gjeldsnivå eller sammenkobling av bankenes risiko. Fra 31. desember 2020 økte dette kravet med 1,5 prosent fra 3 til 4,5 prosent. For banker som ikke benytter avansert IRB-metode og ikke er systemviktige skal dagens krav til 3 prosent gjelde frem til 31. desember 2023 (utsatt ett år). Finansdepartementets økning av systemrisikobuffer er knyttet direkte til kapitallettelsene i Pilar 1 som følge av innføringen av CRR/CRD IV gjeldende fra og med 31.12.2019, hvor Basel I-gulvet for IRB-banker ble opphevet og det ble innført «SMB-rabatt» for utlån til små og mellomstore bedrifter. For Sparebanken Øst vil dette innebære en økning i kapitalkravet fra og med 31. desember 2023. Forsinket

innføring av ny standardmetode i pilar 1 vil gi banken en konkurranseulempet mot IRB-bankene, både i privat- og næringsmarkedet.

Samlet bufferkrav er per årsslutt 2022: 2,5 prosent bevaringsbuffer + 2,0 prosent i motsyklisk buffer + 3,0 prosent systemrisikobuffer. Sparebanken Øst anses ikke å være en systemviktig bank, disse har et særskilt krav om buffer i tillegg. Det kombinerte bufferkravet for Sparebanken Øst ved utløpet av 2022 er altså lik 7,5 prosent. Det totale kravet til ren kjernekapital under pilar 1 er p.t. 12,0 prosent. Som nevnt forventes en samlet økning i bufferkrav fra utgangen av 2023 på 3,5 prosentpoeng.

Det er verdt å merke seg at beregningsgrunnlaget ligger til grunn for beregningene i alle risikovektede kapitalkravene, ikke bare minimumskravet. Dette gjør at betydelig høyere risikovekter for standardmetoden enn i interne modeller og medfører at nominelt kapitalkrav økes betraktelig også i hver eneste buffer, i pilar 2 og kapitalkravsmarginen.

Det foreligger etter bankens oppfatning fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til rammebetingelser og fremtidige kapitalkrav for banker som beregner kapitalkrav etter standardmetoden. Finansdepartementet ba Finanstilsynet i 2020 om å evaluere sin fastsettelse av pilar 2-kapitalkravene, hvor de understreket viktigheten av transparens og systematisk oppbygging av disse. De varslet også at det kan bli aktuelt med nærmere regulering av rammene for denne prosessen.

Tabell 3 - Kapitalkrav under pilar 1

Kapitalkrav i prosent	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
Minimumskrav	4,5 %	4,5 %	4,5 %	4,5 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Motsyklisk buffer	2,0 %	1,0 %	1,0 %	2,5 %
Krav til ren kjernekapital	12,0 %	11,0 %	11,0 %	12,5 %
Hybridkapital	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %
Krav til kjernekapital	13,5 %	12,5 %	12,5 %	14,0 %
Tilleggskapital	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Totalt krav under pilar 1	15,5 %	14,5 %	14,5 %	16,0 %

I de følgende tabeller og figurer redegjøres detaljert for utvikling i sammensetningen av ansvarlig kapital, beregningsgrunnlaget og kapitaldekningsberegningen. Se også i vedlegg EU CCyB1, EU LR1, EU LR2Sum, EU LR2-LRCom, EU OV1, EU LI1, EU LI2.

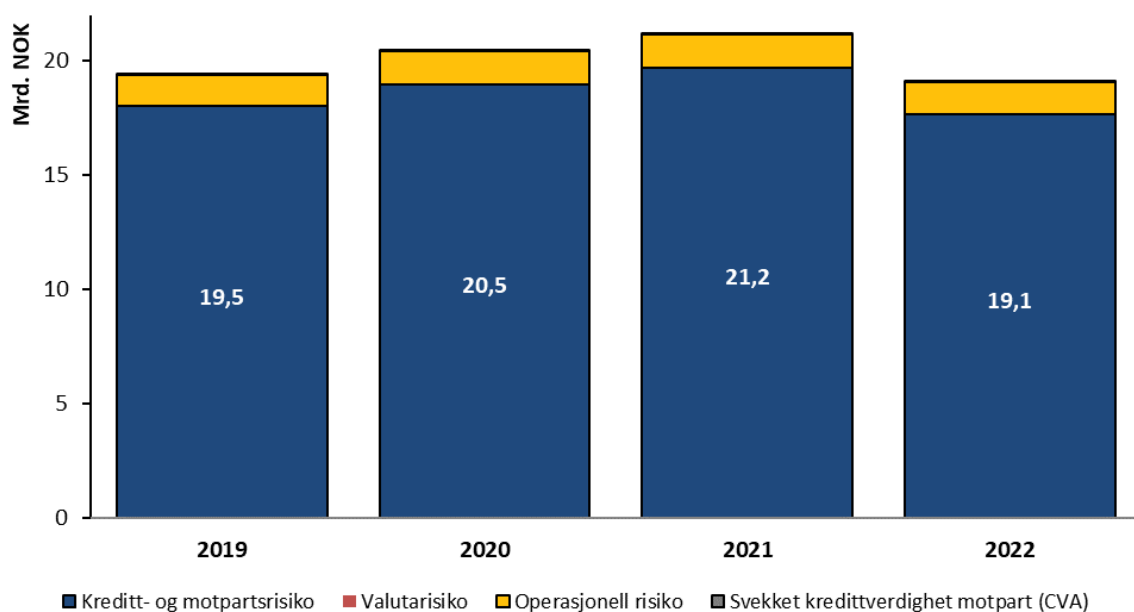
Tabell 4 - Utvikling kapitaldekning konsern

Ansvarlig kapital MNOK	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
Bokført egenkapital	4.439	4.342	4.090	3.789
Fradragsposter i ren kjernekapital				
Verdijusteringer som følge av krav om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-7	-9	-8	-8
Utbytte	-276	-160	-119	-134
Goodwill inkludert i verdsettelse av signifikante investeringer	-227	-229	-223	-149
Immaterielle eiendeler	-34	-32	-33	-26
Utsatt skatt	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	0	0	0	0
Fond for urealiserte gevinster (overgangsordning)	0	0	0	0
Andre fradrag i ren kjernekapital	-58	-47	-31	-30
Sum ren kjernekapital	3.837	3.865	3.676	3.440
Fondsobligasjoner	350	350	350	350
Fradragsposter i øvrig kjernekapital				
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	0	0	0	0
Sum øvrig kjernekapital	350	350	350	350
Sum kjernekapital	4.187	4.215	4.026	3.790
Ansvarlig lån	400	400	400	400
Andel av fond for urealiserte gevinster (overgangsordning)	0	0	0	0
Fradragsposter i tilleggskapital	0	0	0	0
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	0	0	-57	-57
Sum tilleggskapital	400	400	343	343
Netto ansvarlig kapital	4.587	4.615	4.369	4.133

Bokført egenkapital er økt siste år, ren kjernekapital og netto ansvarlig kapital er stabile.

Figur 1 - Utvikling beregningsgrunnlag

Tabell 5 - Risikovektet beregningsgrunnlag konsern

Beregningsgrunnlag MNOK	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
Stater og sentralbanker	0	0	0	0
Lokale og regionale myndigheter	0	34	86	127
Offentlig eide foretak	6	0	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	0	0	0	0
Institusjoner	77	39	46	43
Foretak	66	243	435	529
Massemarkedsengasjementer	2.926	2.825	1.696	1.703
Engasjementer med pant i eiendom	12.832	14.268	14.234	14.059
Forfalte engasjementer	152	225	187	194
Høyrisikoengasjementer	164	438	655	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	424	543	477	482
Andeler i verdipapirfond	0	0	0	0
Egenkapitalposisjoner	809	906	921	664
Øvrige engasjementer	193	184	243	243
Verdipapirisering	0	0	0	0
Ber. grunnlag kreditt- og motpartsrisiko	17.649	19.705	18.979	18.045
Beregningsgrunnlag valutarisiko	0	0	0	0
Beregningsgrunnlag operasjonell risiko	1.411	1.454	1.443	1.363
Beregningsgrunnlag for svekket kredittverdighet motpart (CVA)	27	30	48	42
Sum beregningsgrunnlag	19.087	21.190	20.471	19.450

Tabellen på neste side viser status for de ulike kapitaldekningskrav de siste år i prosent, inkludert kapitalbuffere i prosent og mill. NOK.

Tabell 6 - Kapitaldekning konsern

Kapitaldekning i % og MNOK	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
Ren kjernekapital	20,11 %	18,24 %	17,96 %	17,69 %
Kjernekapitaldekning	21,94 %	19,89 %	19,67 %	19,49 %
Kapitaldekning	24,03 %	21,78 %	21,34 %	21,25 %
Ren kjerne	4,50 %	4,50 %	4,61 %	4,50 %
Hybridkapital	1,83 %	1,65 %	1,71 %	1,80 %
Tilleggskapital	1,67 %	1,85 %	1,68 %	1,70 %
Bufferkapital (ren kjerne)	15,61 %	13,74 %	13,34 %	13,19 %
Overskudd Tier1 og Tier2	0,43 %	0,04 %	0,00 %	0,06 %
Sum kapitaldekning	24,03 %	21,78 %	21,34 %	21,25 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
	477	530	512	486
Motsyklisk buffer	2,0 %	1,0 %	1,0 %	2,5 %
	382	212	205	486
Systemrisikobuffer	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
	573	636	614	584
Buffer for systemviktige banker	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	0	0	0	0
Kombinert bufferkrav	1.432	1.377	1.331	1.566
Tilgjengelig bufferkapital	2.979	2.912	2.732	2.565

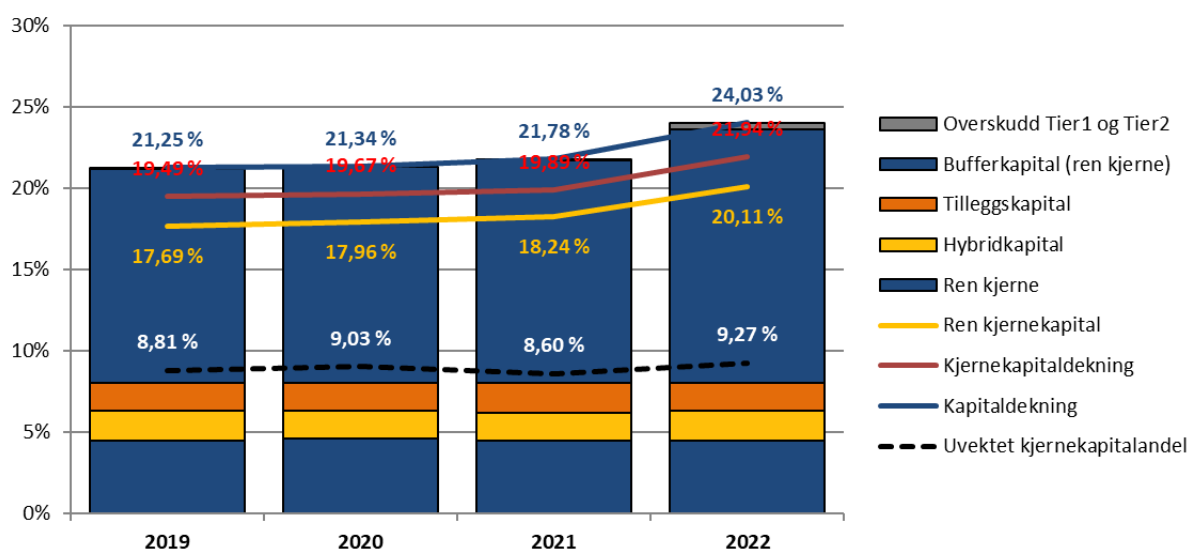
Sparebanken Øst har økt soliditeten gjennom 2022, ren kjernekapitaldekning utgjør 20,11 prosent ved utgangen av 2022, en økning fra 18,24 prosent ved utgangen av 2020. Uvektet kjernekapitalandel er noe høyere. Hovedsakelig skyldes dette redusert utlån til kunder.

Tabell 7 - Uvektet kjernekapitalandel konsern

Uvektet kjernekapitalandel MNOK	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
Derivater: Reinvesteringskostnader	34	40	96	75
Derivater: Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	29	17	24	34
Ubenyttede kredittfasiliteter som uten betingelser på et hvilket som helst tidspunkt kan sies opp uten varsel	0	0	0	0
Handelsrelaterte poster utenom balansen med lav/middels risiko	499	435	296	125
Handelsrelaterte poster utenom balansen med middels risiko	902	856	805	830
Øvrige poster utenom balansen	7	7	13	20
Øvrige eiendeler	43.715	47.663	43.353	41.947
Eksponeringsmål	45.185	49.018	44.587	43.031
Kjernekapital	4.187	4.215	4.026	3.790
Regulatoriske justeringer i kjernekapitalen (overgangsregler)	0	0	0	0
Uvektet kjernekapitalandel	9,27 %	8,60 %	9,03 %	8,81 %

Oppsummert grafisk ser utviklingen i konsernets kapitaldekning slik ut:

Figur 2 - Utvikling i rapportert kapitaldekning

4.3. Pilar 2, vurdering av kapitalbehov og kapitalmål

Pilar 2 beskriver kravet til å vurdere risikoer som ligger utenfor pilar 1-beregningene og holde nødvendig kapital for disse. Denne vurderingen av risikoeksponering og kapitalbehov er en kontinuerlig prosess som er integrert med bankens strategiske valg (Internal Capital Adequacy Process, eller «ICAAP-prosessen»), med tilhørende behandling av likviditetsbehov (Internal Liquidity Adequacy Process – «ILAAP»). ICAAP-prosessen oppsummeres minimum årlig i styregodkjent rapport før den oversendes Finanstilsynet.

Denne vurderingsprosessen er en viktig del av grunnlaget for alle strategiske og operative planer i Sparebanken Øst konsern. Behovet for egenkapital legger føringer for vekst og risikoprofil. Resultater av stresstester og risikovurderinger benyttes i strategiprosessen som retningsgivende for rammebestemmelser og grunnlag for overordnet risikotoleranse. Dette danner i sin tur styringsrammer og mål innenfor de enkelte strategiene, som følges opp gjennom året gjennom kvartalsvis risikorapport. Risikoutvalget og styret vil gjennom vurdering av risikorapport og kvartalsregnskap se resultat- og risikoutvikling i sammenheng.

Ansvaret for utarbeidelse av ICAAP/ILAAP ligger hos avdeling Risikostyring. Alle forretningsområder involveres i prosessen både når det gjelder beskrivelse av risikoer, vurdering av risikoer og beskrivelse av styring og kontroll av risikoer. Risikostyring utarbeider forslag til metoder for beregninger av kapitalbehov og forutsetninger for bruk i de enkelte stresstester. Regnskapsavdelingen og finansavdelingen bidrar med grunnlag for kapitalbehovsvurderinger. Alle beregninger, stresstester og analyser av resultatene gjøres av Risikostyring. Det gjøres en fremskrivning av forventet finansiell utvikling de neste årene (basisscenario), og utføres stresstester hvor det simuleres et alvorlig økonomisk tilbakeslag, og hvilken effekt dette har på bankens resultater, balanse, likviditet og soliditet.

Figur 3 - ICAAP-prosessen og samhandling

Administrasjonens forslag til metoder, forutsetninger, scenarioer og stresstester blir behandlet i styrets risikoutvalg, og deretter i styret. Beregninger og vurderinger utarbeides, og ICAAP-dokumentet behandles i risikoutvalg og legges frem for styret. Rapporten oversendes internrevisor til uavhengig vurdering, og deres rapport legges frem sammen med ICAAP-dokumentet for styret til endelig behandling. Det vedtatte dokumentet sendes til Finanstilsynet.

Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet gjør en vurdering av bankens risiko og totale kapitalbehov basert på bankens rapportering (herunder ICAAP), stedlige tilsyn og egne analyser (SREP – «Supervisory Review and Evaluation Process»). Dette danner grunnlaget for å fastsette et pilar 2-krav for konsernet, dvs. kapitalbehov for risiko ut over pilar 1. Finanstilsynet legger også til grunn at den samlede kapitaldekning skal inneholde en margin ut over dette kravet, begrunnet med ønsket om å kunne dekke normal utlånsvirksomhet i nedgangsperioder og for å kunne møte krisesituasjoner med tilstrekkelig kapital til å tilfredsstille minimumskravet («Pillar 2 Guidance», eller «P2G»). I vurderingen av pilar 2 er norske banker inndelt i fire grupper basert på størrelse, kompleksitet og virkeområde, samt estimert risikonivå som foretaket representerer for det finansielle systemet. Sparebanken Øst er i SREP-gruppe 2, sammen med andre store eller mellomstore foretak som i stor grad har sitt virke i Norge, men med betydelige markedsandeler nasjonalt eller regionalt. Bankene i SREP-gruppe 2 er gjenstand for en detaljert SREP-vurdering med skriftlig tilbakemelding hvert annet år. Finanstilsynet fattet 8. juni 2020 vedtak om at Sparebanken Øst fra 30. juni 2020 skal ha et pilar 2-krav tilsvarende 1,8 prosent av beregningsgrunnlaget, dog minimum 360 mill. kroner.

Det forventes et fornyet vedtak for pilar 2-krav i 2023. Forskriftsendringer vedtatt med virkning fra 1. juni 2022 knyttet til innføring av «Bankpakke 2» påvirker hvordan banken kan velge å benytte ulike typer kapitalinstrumenter for å oppfylle det risikovektede pilar 2-kravet. Pilar 2 skal dekkes av minimum 56,25 prosent ren kjernekapital og minimum 75 prosent kjernekapital, som tilsvarer kravet til sammensetning av kapital i minstekravet i pilar 1. I tillegg vil det fastsettes et

Oversikt over totalt kapitalkrav

I tabellen under vises sammensetningen av kapitaldekningskrav. Det forventes at Finanstilsynet med nytt pilar 2-tillegg i 2023 også vil gi en forventning om en individuell tallfestet kapitalkravsmargin som skal dekkes med ren kjernekapital. Resultater fra stresstester skal være førende for tilsynsmyndighetenes fastsettelse av denne bufferen, og det skal hensyntas motregning mot bevaringsbuffer og deler av motsyklisk buffer i en krise. Vurderingen av kapitalkravsmarginer skal inngå som en del av SREP fremover, både for risikovektet og uvektet kapitalkrav.

Tabell 8 - Totalt kapitalkrav

Kapitalkrav i prosent	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
Minimumskrav	4,5 %	4,5 %	4,5 %	4,5 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Motsyklisk buffer	2,0 %	1,0 %	1,0 %	2,5 %
Pilar 2-tillegg	1,8 %	1,8 %	1,8 %	2,3 %
Kapitalkravsmargin	1,0 % ¹			
Krav til ren kjernekapital	14,8 %	12,8 %	12,8 %	14,8 %
Hybridkapital	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %
Krav til kjernekapital	16,3 %	14,3 %	14,3 %	16,3 %
Tilleggskapital	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Totalt krav	18,3 %	16,3 %	16,3 %	18,3 %

Mål for kapital i Sparebanken Øst konsern

Banken har en meget solid kapitaldekning. Dette gir banken handlefrihet og ikke minst trygghet i en periode med fortsatt usikkerhet. Kapitalstyringen skal tilfredsstille flere samtidige kryssende mål, herunder regulatoriske krav, bankens egen vurdering av risiko og kapitalbehov, finansmarkedenes forventninger, vekstevne og konkurransedyktig utbytte til eiere og samfunnskapitalen.

Styret har med grunnlag i den beskrevne vurderingsprosess fastsatt et kapitalmål definert slik:

«Konsernet Sparebanken Øst skal ha et mål for ren kjernekapital tilsvarende myndighetskrav pluss en margin på 1,0 prosentpoeng».

Mål for kjernekapital og kapitaldekning vil følge tilsvarende, og konsernet vil søke å optimalisere kapitalstrukturen ved bruk av tapsabsorberende gjeldsinstrumenter. Målet vil vurderes minst årlig av styret i forbindelse med ICAAP-prosessen. Det samme samlede kapitalmål vil gjelde parallelt for de morbanken og de finansielle datterselskapene Sparebanken Øst Boligkreditt AS og AS Financiering. Ansvar for konsernets kapitalisering er tillagt direktør økonomi og finans.

4.4. Pilar 3

§ 14-5 i Finansforetaksloven og CRR/CRD IV-forskriftens § 42 beskriver kravet lovverket stiller til offentliggjøring av finansiell informasjon. Det vises til CRD (direktiv 2013/36/EU) og del 8 i CRR (forordning 575/2013) for innhold, og retningslinjer og tekniske standarder fra EBA angir formkrav. Som vedlegg til Pilar 3-dokumentet ligger en rekke tabeller som offentliggjøres på bankens hjemmesider kvartalsvis: <https://www.oest.no/om-oss/spog/pilar-3/>. Det er gitt henvisning til en rekke av disse tabellene i de ulike kapitlene i dette dokumentet. Det er utarbeidet en egen instruks som revideres årlig og godkjennes av styret som redegjør for pilar 3-rapporteringen.

Se også konsernets års- og kvartalsrapporter for supplerende finansiell informasjon på www.oest.no.

¹ I tabellen over er kapitalmargin i tråd med styrets vedtatte kapitalmål. Fra neste vedtak om pilar 2-tillegg forventes at Finanstilsynet gi en tydelig forventning om nivå på kapitalkravsmargin.

4.5. Uvektet kjernekapitalandel

Minstekrav til uvektet kjernekapitalandel («leverage ratio») følger av CRR artikkel 92 (1) (d) og er satt til 3 prosent. Det enkelte foretak kan bli ilagt høyere spesifikke krav til uvektet kjernekapitalandel gjennom pilar 2-krav. Kravet skal danne et gulv mot for lavt beregningsgrunnlag og derved sikre bankenes reelle egenkapital. Beregningen tar utgangspunkt i ren kjernekapital i prosent av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser uten risikovekting. Konsernets uvektede kjernekapitalandel er ved utløpet av 2022 på 9,27 prosent, mot 8,60 prosent i 2021.

4.6. Minstekrav til ansvarlig kapital og konvertibel gjeld («MREL»)

Krav til etterstilt gjeld etter § 20-9 i Finansforetaksloven er knyttet til Finanstilsynets krisehåndtering av finansielle foretak. Slik gjeld vil i en krise kunne nedskrives eller konverteres til egenkapital etter pålegg fra Finanstilsynet.

Krav til MREL

Finanstilsynet har i brev av 8. desember 2022 meddelt at risikovektet MREL for Sparebanken Øst-konsernet fra 1. januar 2023 er beregnet å være 25,1 prosent av det til enhver tid gjeldende justerte beregningsgrunnlaget. Grunnet utsettelsen av økningen av systemrisikobufferen for standardbanker med 1,5 prosentpoeng frem til 31. desember 2023, vil minstekravet etter dette tidspunktet øke kravet til 26,6 prosent. I beskrivelsene under vises det forventede økte kravet ved slutten av 2023 i parenteser.

Krav til effektiv MREL

Ettersom ren kjernekapital som brukes for å oppfylle risikovektet MREL ikke samtidig kan nyttes til å oppfylle det kombinerte bufferkravet, blir det beregnede faktiske behovet for ansvarlig kapital og konvertibel gjeld som følger av minstekravene (effektiv MREL) 32,6 prosent (35,6 prosent) av justert beregningsgrunnlag.

Samlet krav til etterstillelse

Finanstilsynet kan fastsette et samlet krav til etterstillelse, som skal oppfylles med ansvarlig kapital og gjeldsinstrumenter med lavere prioritet (etterstilt gjeld) enn ordinær, usikret, uprioritert gjeld. Basert på "tilsynsformelen" i finansforetaksforskriften § 20-7 femte ledd, bokstav b, har Finanstilsynet kommet til at foretaket skal ha ansvarlig kapital og etterstilt gjeld som utgjør minst 27,1 prosent (28,6 prosent) av justert beregningsgrunnlag. Kravet til etterstillelse skal som et minimum fases inn lineært. Fra 1. januar 2023 er det mellomliggende kravet til etterstillelse på 23,60 prosent av justert risikovektet beregningsgrunnlag.

Krav til uvektet MREL

Krav til uvektet MREL på 6,0 prosent av justert eksponeringsmål gjelder parallelt med risikovektet MREL

Innfasing

Samlet krav til etterstillelse skal oppfylles fra 1. januar 2024. Fram til dette tidspunktet kan banken i oppfyllelsen av minstekravet medregne usikret senior obligasjonsgjeld («senior preferred») med gjenværende løpetid på minst ett år. Plan for innfasing skal ta utgangspunkt i en prognose for et justert beregningsgrunnlag ved utløpet av innfasingsperioden og er sendt til tilsynsmyndighetene. Sparebanken Øst har per årsslutt 2022 utstedt 900 mill. kroner i senior etterstilt gjeld.

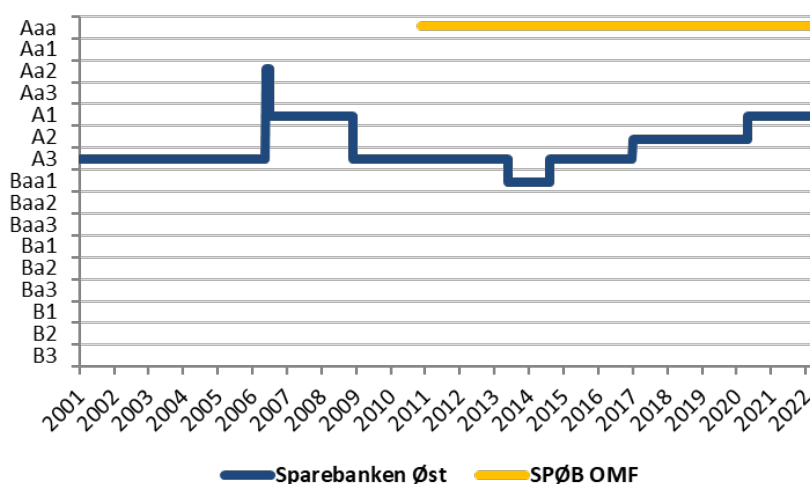
5. Kredittrating Sparebanken Øst

Kredittrating er foroverskuende og er ment å estimere hvordan fremtidige hendelser kan påvirke utstederens evne og vilje til å betale tilbake sin forpliktelse ved avtalt forfall. En god rating fra godkjente ratingbyråer er derfor viktig for å sikre tilgang til finansiering til gode priser. Kortsiktig rating reflekterer sannsynligheten for at en utsteder ikke oppfyller sine økonomiske forpliktelser i innværende år, og den langsiktige ratingen for det samme på lengre sikt.

Banken benytter Moody's Investor Service som ratingbyrå. Selskapet vurderer banken og boligkreditselskapets utstedelser med hensyn til hvilken evne de har til å innfri sine finansielle forpliktelser til rett tid. Vurderingen baserer seg på en analyse av både banken, markedet den opererer i og regulatoriske og politiske rammebetingelser, og oppsummeres som en bokstavkarakter. Ratingen er fremoverskuende og gir investorer en relativ bedømmelse av kredittkvaliteten.

Banken har per dags dato stabil langsiktig rating på «A1» og kortsiktig rating på «P-1». Sparebanken Øst Boligkreditt AS (SPØB) har en rating på sine OMF-utstedelser på «Aaa». Alle våre ratinger har per dags dato stabile utsikter. For detaljer, se bankens hjemmesider under «[Investor relations](#)».

Figur 4 - Utvikling i langsiktige ratinger fra Moody's

Moody's Investors Service endret 29. januar 2021 Sparebanken Østs langsiktige innskudd- og utstederrating til A1 fra A2. Oppgraderingen hadde sin bakgrunn i bankens forventede utstedelse av senior etterstilt gjeld som følge av krav om MREL. Med økt etterstilt gjeld anses risikoen for tap på innskudd og ordinær senior gjeld å bli redusert. Se også punkt 4.6.

Sparebanken Øst ønsker en stabil rating som på en troverdig måte reflekterer risikoen i bankens balanse. Det anses som viktig at morbankens rating er på et nivå som sikrer at Sparebanken Øst Boligkreditt AS oppnår rating «Aaa». For å sikre morbanken en stabil rating samt å sørge for at konsernet har en finansiell stilling som i størst mulig grad sikrer fremtidig finansiering både gjennom senior obligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett, er det viktig å ha et forhold til overførselsgraden av boliglån til kredittforetaket. Dette vurderes løpende.

5.1. Bruk av ratingbyråer

Kredittrating fra et godkjent ratingbyrå er en viktig parameter ved fastsettelse av eksponeringsrammer på motparter. Kredittrating styrer også beregningen av kredittspreadrisiko, og de største motpartsrammene i likviditetsporteføljen vil være på motpartene med god rating. Konsernet har ikke eksponeringsramme på motparter eller utstedelser med rating lavere enn «investment grade» (trinn 1-3 i Tabell 10, tilsvarende BBB/Baa eller bedre).

Konsernet har inngått ISDA- og CSA-avtaler² med de fleste sentrale motparter, som innebærer utveksling av sikkerhet ved endringer i markedsverdi på inngåtte derivatavtaler. Konsernet vil ikke inngå derivatavtaler med motparter som har en rating lavere enn A3. Konsernet måler kredittspreadsrisiko på den enkelte utstedelse i likviditetsporteføljen basert blant annet på rating.

I henhold til CRR artikkel 135 skal kun ekstern rating fra ratingselskaper godkjent av EUs verdipapir- og markedstilsynsmyndighet ESMA benyttes ved fastsettelse av risikovekt.

Tabellen under viser hvilke ratingbyråer banken anvender seg av på ulike motparter:

Tabell 9 - Oversikt over godkjente ratingselskaper (ECAI) banken benytter

Motparter/utstedere	Moody's	Standard & Poor's	Fitch	Nordic	Scope
Stater og sentralbanker	X	X	X		
Institusjoner	X	X	X	X	X
Foretak	X	X	X		
Obligasjoner med fortrinnsrett	X	X	X	X	X

Tabellen under viser hvilke ratinger som korresponderer med kapitalkravregelverkets kredittkvalitets-trinn under standardmetoden.

Tabell 10 - Kart over ECAI-rating mot kredittkvalitetstrinn (langsiktig rating)

Kreditt-kvalitets-trinn	Fitch	Moody's	S&P	Nordic	Scope	Foretak	Institusjoner (inkl. banker)			Stat
							Stats-metode	Kredittvurderings metode		
								Løpetid >3m	Løpetid <=3m	
1	AAA-AA	Aaa-Aa	AAA-AA	AAA-AA	AAA-AA	20%	20%	20%	20%	0%
2	A	A	A	A	A	50%	50%	50%	20%	20%
3	BBB	Baa	BBB	BBB	BBB	100%	100%	50%	20%	50%
4	BB	Ba	BB	BB	BB	100%	100%	100%	50%	100%
5	B	B	B	B	B	150%	100%	100%	50%	100%
6	CCC-CC	Caa-C	CCC-CC	CCC-CC	CCC-CC	150%	150%	150%	150%	150%

² ISDA (International Swaps and Derivatives Association) lager standarder for derivatavtaler, CSA (Credit Support Annex) er tilleggsavtaler som regulerer utveksling av sikkerhetsstillelse i derivatavtaler.

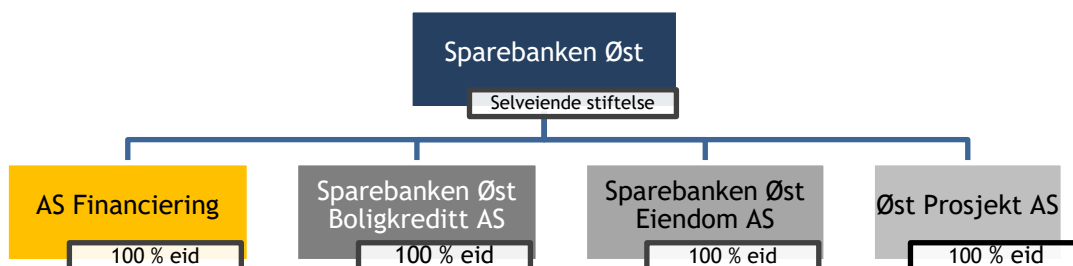

6. Konsernstruktur og forretningsmodell

6.1. Konsernstruktur

Kravet til offentliggjøring gjelder på konsolidert grunnlag. Sparebanken Øst består av flere virksomheter underlagt konsesjon og er å anse som et finanskonsern. Helhetlig risikostyring omfatter hele konsernet, også selskaper som ikke er finansforetak. Figuren under viser strukturen i konsernet Sparebanken Øst ved utgangen av 2022:

Figur 5 - Konsernstruktur

- **Sparebanken Øst** er en sparebank stiftet i 1843, med forretningsadresse i Hokksund. Banken har en enkel forretningsmodell basert på hovedproduktene spareprodukter, kredittprodukter og betalingsprodukter. I tillegg distribuerer banken forsikring, fondsandeler, valuta og remburs samt rentesikring. Det alt vesentlige av konsernets virksomhet foregår i dette foretaket.
- **Sparebanken Øst Boligkreditt AS (SPØB)** er et heleid datterselskap av Sparebanken Øst og har konsesjon som kredittforetak med rett til utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett. Selskapet ble stiftet i 2009, og har forretningsadresse i Drammen. Sparebanken Øst Boligkreditt AS har gjennom deltakelse i markedet vært en viktig aktør for å sikre konsernet en langsiktig og gunstig finansiering. Selskapet har en Aaa kredittrating foretatt av Moody's Investor Service på alle sine obligasjonsutstedelser. Dette reflekterer laveste risiko, og er viktig for å sikre markedstilgang og oppnå gode lånevilkår.
- **AS Financiering (ASF)** er et kredittforetak og heleid datterselskap av Sparebanken Øst stiftet i 1930 og overtatt av Sparebanken Øst i 1991. Hovedproduktet er gjeldsbrevfinansiering av bil, i det alt vesentlige bruktbil. Forretningsadresse er i Oslo.
- **Sparebanken Øst Eiendom AS (SPØE)** har som hovedformål å drifte konsernets egne eiendommer. Selskapet ble stiftet i 1988 og har forretningsadresse i Drammen.
- **Øst Prosjekt AS** har som hovedformål å overta prosjekter og drive industri- og handelsvirksomhet til sikring og realisering av utsatte engasjementer i morbanken. Selskapet ble stiftet i 1997 og har forretningsadresse i Drammen.

6.2. Konsolidering

Konsern- og selskapsregnskapet til Sparebanken Øst er utarbeidet i samsvar med gjeldende internasjonale regnskapsstandarder, International Financial Reporting Standard (IFRS).

61

Konsolidering med hensyn til kapitaldekning er regulert i CRD IV/CRR. I henhold til dette skal kun foretak i finansiell sektor og foretak som yter tilknyttede tjenester inngå i konsolidert kapitaldekning. Konsolidert ansvarlig kapital og beregningsgrunnlag skal beregnes etter samme prinsipper som ved konsolidering etter regnskapsreglene, men slik at forholdsmessig konsolidering benyttes i stedet for egenkapitalmetoden. Konsolideringen omfatter ikke-balanseførte forpliktelser. Ikke-balanseførte interne poster mellom foretakene elimineres. Se tabell EU LI1 og EU LI2 i vedlegg for detaljer.

Tabell 11 - EU LI3 Konsolideringsmetode kapitalkrav for de ulike foretak i konsernet

a	b	c	d		e	f	g
Foretak Morbank SPØB ASF Øst Eiendom Øst prosjekt	Regnskapsmessig konsolidering	Regulatorisk konsolidering					Beskrivelse
		Full	Pro-porsjonal	EK-metode	Ingen	Fra-trukket	
	Full konsolid.	X					Kredittinst.
	Full konsolid.	X					Kredittforetak
	Full konsolid.	X					Kredittforetak
	EK-metode			X			Ikke-finansielt
	EK-metode			X			Ikke-finansielt

Tabell 12 - Spesifikasjon av kapitalkravet for finansielle selskaper og konsern 31.12.2022

Spesifikasjon av kapitalkravet MNOK (8 % av beregningsgrunnlaget)	Konsern	Morbank	SPØB	ASF
Stater og sentralbanker	0	0	0	0
Lokale og regionale myndigheter	0	0	0	0
Offentlig eide foretak	0	0	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	0	0	0	0
Institusjoner	6	61	32	0
Foretak	5	5	0	0
Massemarkedsengasjementer	234	77	11	147
Engasjementer med pant i eiendom	1.027	507	522	0
Forfalte engasjementer	12	2	2	8
Høyrisikoengasjementer	13	13	0	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	34	162	2	0
Andeler i verdipapirfond	0	0	0	0
Egenkapitalposisjoner	65	212	0	0
Øvrige engasjementer	15	14	0	1
Verdipapirisering	0	0	0	0
Sum kreditt- og motpartsrisiko	1.412	1.053	569	156
Valutarisiko	0	0	0	0
Operasjonell risiko	113	74	20	16
Kapitalkrav svekket kredittverd. motpart (CVA)	2	1	1	0
Samlet kapitalkrav	1.527	1.129	590	173

Tabell 13 – Ansvarlig kapital finansielle datterselskaper og konsern

20

Ansvarlig kapital MNOK	Konsern	Morbank	SPØB	ASF
Bokført verdi aksjer mill. kroner			1.395	319
Eierandel			100 %	100 %
Ren kjernekapital				
Bokført egenkapital	4.439	4.029	1.663	451
Fradragsposter i ren kjernekapital				
Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-7	-11	0	0
Utbytte	-276	-276	0	0
Goodwill inkl. i verdsettelse av sign. invest.	-227	-227	0	0
Immaterielle eiendeler	-34	-22	0	-12
Utsatt skatt	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	0	0	0	0
Andre fradrag i ren kjernekapital	-58	-58	0	0
Sum ren kjernekapital	3.837	3.436	1.663	439
Øvrig kjernekapital				
Fondsobligasjoner	350	350	0	0
Fradragsposter i øvrig kjernekapital				
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (ikke signifikant)	0	0	0	0
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (signifikant)	0	0	0	0
Sum øvrig kjernekapital	350	350	0	0
Sum kjernekapital	4.187	3.786	1.663	439
Tilleggskapital				
Ansvarlig lån	400	400	0	45
Fradragsposter i tilleggskapital				
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (ikke signifikant)	0	0	0	0
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (signifikant)	0	0	0	0
Sum tilleggskapital	400	400	0	45
Netto ansvarlig kapital	4.587	4.186	1.663	484
Ren kjernekapitaldekning	20,11 %	24,34 %	22,55 %	20,33 %
Kjernekapitaldekning	21,94 %	26,82 %	22,55 %	20,33 %
Kapitaldekning	24,03 %	29,66 %	22,55 %	22,41 %
Uvektet kjernekapitalandel	9,27 %	8,39 %	8,33 %	16,83 %

Se konsernets årsrapport for ytterligere beskrivelse av konsernets regnskapsprinsipper. Ved utarbeidelse av konsernregnskapet elimineres interne transaksjoner, intern fortjeneste og mellomværende mellom selskap som inngår i konsernet.

Tabell 14 - Samlede kapitalkrav finansielle selskaper 31.12.2022

Samlede kapitalkrav MNOK	Konsern	Morbank	SPØB	ASF
Beregningsgrunnlag	21.190	14.113	6.067	2.160
Minstekrav til ren kjernekapital (4,5 %)	859	635	332	97
Minstekrav til kjernekapital (6,0 %)	1.145	847	442	130
Minstekrav til total kapitaldekning (8,0 %)	1.527	1.129	590	173
Oppfyllelse av minstekrav				
Ren kjernekapital	859	635	590	130
Hybrid kapital	350	350	0	0
Tilleggskapital	318	144	0	43
Bufferkrav - oppfylles med ren kjernekapital				
Bevaringsbuffer (2,5 %)	477	353	184	54
Motsyklisk buffer (2,0 %)	382	282	147	43
Systemrisikobuffer (3,0 %)	573	423	221	65
Sum bufferkrav	1.432	1.058	553	162
Ren kjernekapital mot samlede krav				
Ren kjernekapital	3.837	3.436	1.663	439
Dekning av minstekrav	-859	-635	-590	-97
Dekning av bufferkrav	-1.432	-1.058	-553	-162
Overskudd av ren kjernekapital	1.547	1.742	520	180

6.3. Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper

Det er ingen avtalemessige, privatrettslige eller andre faktiske begrensninger på overføring av kapital mellom selskapene. For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

6.4. Forretningsmodell

Hver enkelt bank skal selv foreta vurdering av forholdsmessighet i forhold til virksomhetens art, omfang og kompleksitet. Det stilles mindre omfattende krav til prosessen for helhetlig risikostyring for små foretak enn det gjør for store foretak. Styrets vurdering er at Sparebanken Øst har en relativ enkel forretningsmodell som er karakterisert med relativt få og enkle produkter til kunder. Banken har en høy andel utlån til boligformål. Bankens kjerneprodukter og distribuerte produkter er:

Kjerneprodukter	Distribuerte produkter
Spareprodukter	Forsikring
Kredittprodukter	Fondsandeler
Betalingsprodukter	Valuta og remburser
	Rentesikring

Bankens overordnede strategi beskriver idégrunnlag med visjon, forretningside og de overordnede økonomiske målene som er satt for virksomheten, videre beskrives bankens identitet som sparebank, og bankens kjerneverdier, marked og produkter. Se årsrapport side 14 for mer informasjon.

Sparebanken Øst har ikke konsesjon som verdipapirforetak og har ikke handelsporteføljer av verdipapirer. Banken har ikke i sin forretningsmodell å ta rente- og/eller valutarisiko. Bankens inntekter skal i hovedsak komme fra kunderettede aktiviteter og ikke fra finansiell risikotagning. De største risikoene i banken er kredittrisiko, markedsrisiko, likvidetsrisiko og operasjonell risiko.

7. Helhetlig risikostyring

7.1. Risikostyring og internkontroll

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risikostyring og internkontroll har konsernet lagt til grunn COSO-modellen³. Dette er et anerkjent rammeverk for risikostyring og internkontroll. Modellen baseres på at risikostyring og internkontroll gjelder alle deler av virksomheten samtidig som et helhetlig perspektiv legges til grunn. Risikostyring og internkontroll omfatter både strategiske og operative forhold samt at det settes særlig fokus på kvalitet i ekstern rapportering og etterlevelse av lover og regler.

Begrepet helhetlig risikostyring benyttes i Sparebanken Øst med følgende definisjon:

«Helhetlig risikostyring er den kulturen, de egenskapene og den praksisen som organisasjoner integrerer med strategi og som de benytter når strategien settes ut i praksis. Dette for å styre risikoen når verdier skapes, bevares og realiseres».

Modellen bygger på følgende komponenter:

Internt miljø

Det interne miljøet er utgangspunktet for de ansattes holdning til risiko. Det omfatter også filosofi for risikostyring og risikoappetitt, integritet, etiske verdier og miljøet de opererer i.

Etablering av målsettinger

Målsettinger må finnes før ledelsen kan identifisere potensielle hendelser som kan påvirke oppnåelsen av disse. Helhetlig risikostyring sikrer at ledelsen har på plass en prosess for å etablere målsettinger, og at de valgte målsettingene støtter og er i samsvar med virksomhetens formål og avspeiler dens risikoappetitt.

Identifisering av hendelser

Interne og eksterne hendelser som påvirker virksomhetens måloppnåelse må identifiseres, og man skiller mellom risikoer og muligheter. Muligheter kanaliseres tilbake til ledelsens prosesser for fastsettelse av strategier eller målsettinger.

Risikovurdering

Risikoer blir analysert, og sannsynlighet og konsekvens vurderes for å avgjøre hvordan den skal håndteres. Både iboende og gjenværende risiko blir vurdert.

Risikohåndtering

Ledelsen velger form for risikohåndtering – å unngå, akseptere, redusere eller dele risiko – og utvikler en handlingsplan for å bringe samsvar med virksomhetens risikotoleranse.

Kontrollaktiviteter

Retningslinjer og rutiner blir etablert og gjennomført for å sikre at risikohåndteringen blir utført på en effektiv måte.

³ The Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO) har gitt innhold til begrepene gjennom et rammeverk som er internasjonalt anerkjent og benyttet bl.a. i lovgivning innen finansområdet.

Informasjon og kommunikasjon

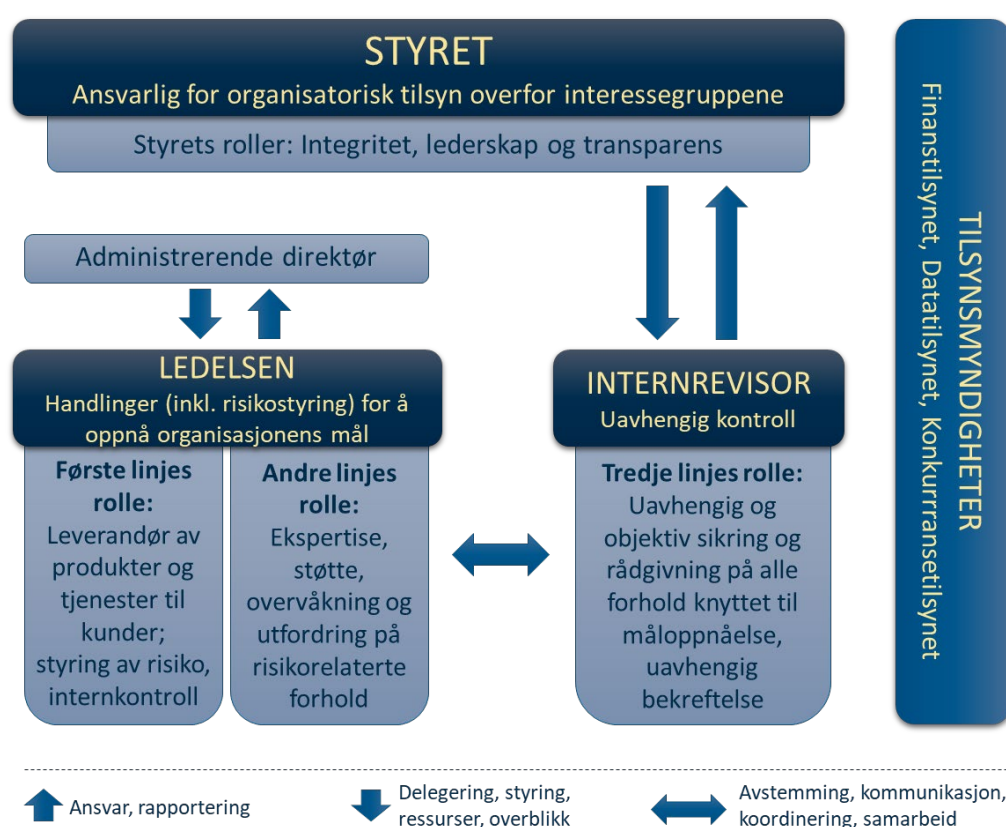
Relevant informasjon blir identifisert, behandlet og kommunisert i en form og i et tidsperspektiv som gjør det mulig for de ansatte å ivareta sitt ansvar. Effektiv kommunikasjon skjer også i videre forstand, både vertikalt og horisontalt i virksomheten.

Oppfølging

Den helhetlige risikostyringsprosessen blir fulgt opp og endret etter behov. Oppfølging utføres gjennom løpende ledelsesaktiviteter, uavhengige evalueringer eller begge deler.

7.2. Overordnet organisering risikostyring og internkontroll

Modell for internkontroll deler opp roller og ansvar i tre linjer, og understreker at risikostyring og internkontroll omfatter alle deler av organisasjonen, og at alle ansatte har et ansvar for å forstå, vurdere og behandle risiko. Risikostyring innebærer ikke bare å hindre negative effekter, men også å identifisere og ivareta muligheter som kan forbedre måloppnåelse innenfor strategiske rammer.

Figur 6 - Trelinjersmodellen, basert på IIA's modell

7.3. Strategidokument

«Strategi for helhetlig risikostyring» er konsernets overordnede dokument for styring av risiko, og revideres årlig. Prosessen for risikovurderinger, nøkkelprosessgjennomgang, funksjons- og ansvarsmatriser, fullmaktstruktur og lederbekreftelser er beskrevet, og dokumentet oppsummeres i en årsplan for risikostyringsarbeidet. Oversikt over ansvar, mottakere, frekvens og innhold i rapportering av finansiell informasjon er beskrevet (se også punkt «7.6 Rapportering»).

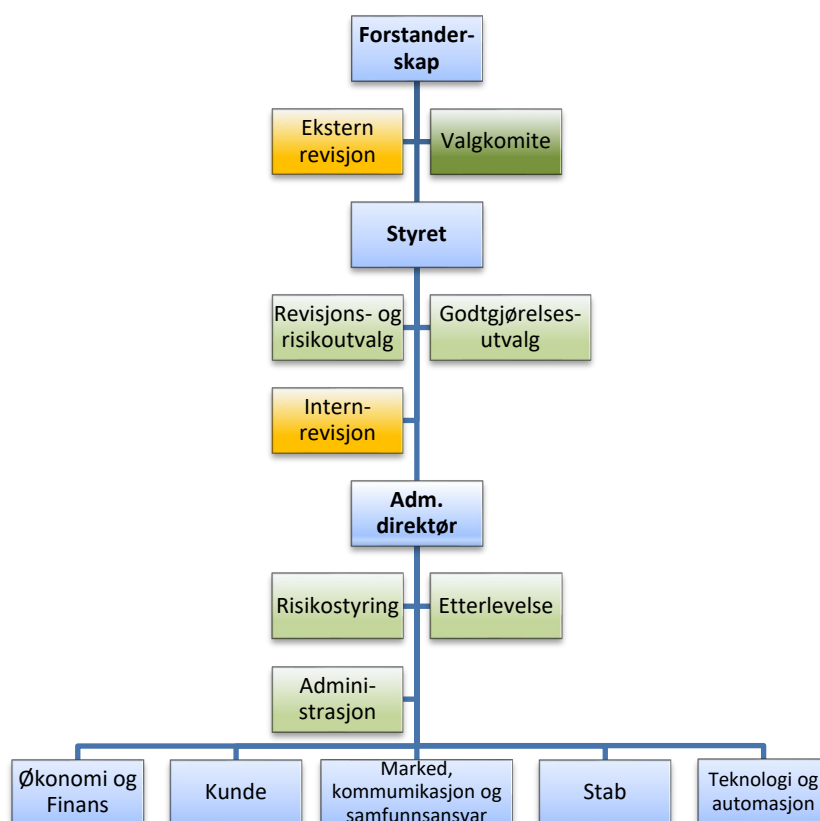
7.4. Roller og ansvar

Bankens organisering med kontrollfunksjoner er vist i figuren på neste side. Organisering og kontrollfunksjoner er i tråd med gjeldende lovverk. Bestemmelsene om helhetlig risikostyring finner vi i finansforetakslovens § 13-5, herunder om forsvarlig virksomhet og god forretningsskikk. Et finansforetak skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Foretaket skal ha klar organisasjonsstruktur og ansvarsdeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåkning og rapportering og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordninger. Uavhengige kontrollfunksjoner og styring- og kontrollfunksjoner som er tilpasset risiko og omfang av virksomhet i foretaket.

Forstanderskapet

Forstanderskapet er bankens øverste organ. Forstanderskapet skal påse at sparebanken virker etter sitt formål i samsvar med lover, vedtekter og vedtak fattet av forstanderskapet. I henhold til vedtektene skal følgende saker behandles av det ordinære forstanderskapet:

- Valg av forstanderskapets leder og nestleder.
- Godkjenning av årsregnskap og årsberetning, herunder disponering av overskudd/ utdeling av utbytte.
- Andre saker som etter lov eller vedtekter hører under forstanderskapet, herunder valg av styremedlemmer.

Figur 7 - Administrativ organisasjonsstruktur

Styret

Styret skal fastsette mål og strategi for konsernet samt overordnede retningslinjer for virksomheten. Styret skal fastsette prinsipper for helhetlig risikostyring for konsernet som helhet og innenfor hvert enkelt virksomhetsområde. Styret skal videre påse at helhetlig risikostyring blir etablert og gjennomført i samsvar med lover, forskrifter, vedtekter, pålegg fra Finanstilsynet og retningslinjer gitt av styret til administrasjonen. Styret arbeider etter en instruks som oppdateres jevnlig.

52

Styret skal påse at konsernet er hensiktsmessig organisert, herunder at det er klare ansvarsforhold og at det er etablert nødvendig arbeidsdeling. Styret skal årlig evaluere sitt arbeid og sin kompetanse knyttet til bankens helhetlige risikostyring. Styret må forsikre seg om at retningslinjer for planlegging og styring er kommunisert og iverksatt i hele konsernet og sikre en ressursforsvarlig oppfølging. Styret har ansvar for at kapitalplanlegging og styring av kapitalbehov er en del av konsernets samlede risikostyring. Styret skal ta stilling til risikotoleransen og konkludere i forhold til nødvendig kapitalbehov, kapitalplan med beredskapsplaner og kapitalmål.

Konsernets valgkomitéer skal ved forslag på kandidater til de forskjellige verv særlig vektlegge at styremedlemmene har god forståelse for sine oppgaver, at de er kvalifisert for oppgaven, at det er kandidater som vil fremme sparebankidentiteten, og at de har den formelle kompetanse og/eller realkompetanse som er nødvendig. Ved forslag til kandidater til styret skal det påses at bankens styre får en variert og best mulig sammensetning for å sikre at banken styres på en god og hensiktsmessig måte med grunnlag i konsernets virksomhet. Det skal legges vekt på lokal tilknytning og forankring i bankens primærområde.

Det skal foreligge plan for introduksjon og opplæring av styrets medlemmer som skal gjennomgå jevnlig og oppdateres ved behov.

Styrets medlemmer har ved årsskiftet følgende antall styreverv utenfor konsernet (herunder i boligsameier mv.):

• Øivind Andersson (leder):	6
• Cecilie Hagby (nestleder):	1
• Arne K. Stokke:	2
• Jorunn Rønning Indrelid:	5
• Ole B. Hoen:	5
• Sissel Album Fjeld:	0
• Håvard Saastad:	0
• Lina A. Sørby	1

Styrets revisjons- og risikoutvalg

Revisjons- og risikoutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret. Utvalgets overordnede funksjon er å føre uavhengig kontroll med konsernets finansielle rapportering og kontrollsystemer, og arbeider etter egne instruksjoner som vedtas av styret årlig. Utvalget hadde 11 møter i 2022, hvorav et felles med godtgjørelsesutvalget. Revisjons- og risikoutvalget skal:

- Forberede styrets vurdering av risiko og samlet kapital- og likviditetsbehov.
- Minst årlig gjennomgå foretakets risikostrategi og overordnet risikotoleranse og risikoramme i forhold til bankens faktiske og antatte fremtidige risikobærende evne og soliditet
- Ha jevnlig kontakt med risikokontrollfunksjonen og motta relevant rapportering fra foretakets kontrollfunksjoner.
- Overvåke at foretakets risikostrategier følges og at det er etablert prosedyrer for å sikre etterlevelse av alle godkjente risikopolitiser, herunder retningslinjer om varsling, etiske regler, antihvitvasking og terrorfinansiering, ESG og personvern.
- Vurdere om prising av foretakets produkter tar hensyn til foretakets forretningsmodell og risikostrategi.

- Overvåke systemene for internkontroll og risikostyring samt foretakets internrevisjon, som gjelder foretakets regnskapsrapportering uten at det bryter med revisjonsutvalgets uavhengige rolle.
- Forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen og komme med anbefalinger eller forslag for å sikre dens integritet.
- Ha løpende kontakt med bankens valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet, herunder særlig overvåke revisjonsutførelsen i lys av forhold Finanstilsynet har påpekt i henhold til revisjonsforordningen artikkel 26 nr. 6, jf. Revisorloven § 12-1.
- Informere styret om resultatet av den lovfestede revisjonen, og forklare hvordan revisjonen bidro til regnskapsrapportering med integritet og utvalgets rolle i denne prosessen
- Komme med anbefalinger overfor styret for å sikre rapporteringens integritet.
- Vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder godkjenne alle andre tjenester enn revisjon som er levert fra revisor.
- Ha ansvaret for å forberede valg av ekstern og intern revisor og gi sine anbefalinger
- Overvåke rotasjonskravene til revisor.

Godtgjørelsesutvalg

Det er etter krav i finansforetaksloven § 15-1 flg. og finansforetaksforskriften § 15-1 flg. etablert et godtgjørelsesutvalg i sparebanken. Godtgjørelsesutvalget har som oppgave å forberede for styret retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte og ansatte som har arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering. De skal videre sørge for at foretaket til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for godtgjørelsesordningen som er i samsvar med Finansforetaksloven og Finansforetaksforskriftens bestemmelser om godtgjørelsesordninger i finansforetak. Ytterligere informasjon er gitt i kapittel 14.

Administrerende direktør

Administrerende direktør er ansvarlig for, skal utarbeide og følge opp at:

- Det er etablert en forsvarlig helhetlig risikostyring etter retningslinjer fastsatt av styret.
- Helhetlig risikostyring blir dokumentert, gjennomført og overvåket på forsvarlig måte.
- Rapporteringsplikten til styret er i samsvar med lover, forskrifter, vedtekter og konsernets vedtatte prinsipper om dette, herunder om internkontrollen har vært gjennomført på en tilfredsstillende måte og om det er behov for nye tiltak.
- Risikostyringssystemene gjennomføres, følges opp og dokumenteres i samsvar med lover, forskrifter, strategier og rutiner.
- Risikostyringsprosessen er hensiktsmessig og effektiv.

Administrerende direktør skal sørge for at konsernet er hensiktsmessig organisert, herunder at det er klare ansvarsforhold og at det er etablert nødvendig arbeidsdeling. Administrerende direktør har ansvar for prosess for vurdering av risikoer og samlet risiko knyttet til virksomheten, og på bakgrunn av dette at det blir gjennomført en vurdering av samlet kapitalbehov for virksomheten. Administrerende direktør arbeider etter instruks vedtatt av styret.

Ledere av forretningsområder

Ledere av forretningsområdene, herunder direktørene og mellomlederne, har ansvar for:

- Å etablere og gjennomføre forsvarlig risikostyring innenfor sitt område, herunder vurdere risiko og etablere nødvendige linjekontroller ut i fra en risikobasert tilnærming
- Å løpende sørge for at avdelingens risikoregister holdes oppdatert.
- Å sikre nødvendig kompetanse i avdelingen
- Etterlevelse av gjeldende regelverk.
- Rapportering knyttet til helhetlig risikostyring, herunder rapportering på vesentlige brudd/hendelser til avdeling Etterlevelse.

Ansatte

De ansatte har ansvar for å:

- Besitte tilstrekkelig kompetanse om sitt ansvarsområde og sine arbeidsoppgaver for tilstrekkelig egenkontroll.
- Utføre arbeid innenfor vedtatte instruks, rammer og fullmakter med riktig kvalitet.
- Rapportere vesentlige brudd/hendelser til leder eller etter instruks for varslings

Helhetlig risikostyring skal være en del av den løpende oppfølgingen mellom leder og den ansatte. Den ansattes rolle i dette skal synliggjøres og følges opp.

Risikostyring

Avdeling Risikostyring skal:

- Ha et konsernansvar for oppfølging av strategi for helhetlig Risikostyring.
- Sitte i «førersetet» når strategier skal utformes på sentrale risikoområder.
- Skal være involvert i vurderingene av risikoer forbundet med vesentlige kredittbevilgninger, nye og vesentlige endringer i produkter, tjenester og andre aktiviteter, herunder utkontraktering.
- Skal være involvert i utarbeidelsen av risikotoleranse, risikostrategier og overordnede rammer for risikotakingen.
- Lede arbeidet med ICAAP og gjennomføre stresstester og prognoser på selvstendig basis
- Være et uavhengig miljø som utfordrer de operative avdelingene i banken.
- Bidra til videreutvikling av bankens rammeverk for helhetlig risikostyring- og internkontroll, herunder risikostrategi, metoder, modeller og systemer i henhold til anerkjente prinsipper.
- Påse at risikostyringssystemene iverksettes, benyttes, følges opp og dokumenteres i samsvar med lover, forskrifter, strategi og rutiner og at risikostyringsprosessen er hensiktsmessig og effektiv.
- Følge opp bankens risikostatus og utvikling i forhold til vedtatte risikostrategiske måltall og forretningsstrategi
- Motta eller utarbeide periodisk og tilstrekkelig informasjon for å ivareta og følge opp rapportering til administrerende direktør.
- Delta i møter i styrets revisjons- og risikoutvalg og lede intern risikokomité.

Avdelingsleder risikostyring skal ikke kunne avsettes uten samtykke fra styret, jf. CRR/CRD IV-forskriften, § 38.

Etterlevelse

Avdeling Etterlevelse skal:

- Ha et konsernansvar for oppfølging av strategi for helhetlig Risikostyring
- Sitte i «førersetet» når strategier skal utformes på sentrale risikoområder
- Skal være involvert i vurderingene av risikoer forbundet med nye og vesentlige endringer i produkter, tjenester og andre aktiviteter, herunder utkontraktering. Videre legge til rette for bankens workshops i forbindelse med identifisering, vurdering og håndtering av de ulike avdelingens operasjonelle risikoer.
- Skal være involvert i utarbeidelsen av risikotoleranse, risikostrategier og overordnede rammer for risikotakingen
- Være et uavhengig miljø som utfordrer de operative avdelingene i banken
- Bidra til videreutvikling av bankens rammeverk for helhetlig risikostyring- og internkontroll, herunder risikostrategi, metoder, modeller og systemer i henhold til anerkjente prinsipper.
- Påse at risikostyringssystemene iverksettes, benyttes, følges opp og dokumenteres i samsvar med lover, forskrifter, strategi og rutiner og at risikostyringsprosessen er hensiktsmessig og effektiv.
- Koordinere den årlige lederbekreftelsen i henhold til CRR/CRD IV-forskriften, § 37.

- Følge opp bankens risikostatus og utvikling i forhold til vedtatte risikostrategiske måltall og forretningsstrategi
- Motta eller utarbeide periodisk og tilstrekkelig informasjon for å ivareta og følge opp rapportering til administrerende direktør.
- Sørge for at det opprettes effektive systemer og prosesser for etterlevelse av gjeldende regelverk samt fange opp endringer i lover/forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer, og påse at disse blir iverksatt i banken.
- Teste, vurdere og gi råd om internkontrollen.
- Delta i møter i styrets revisjons- og risikoutvalg
- Ansvar for å gjennomføre årlige nøkkelprosessgjennomganger og fremlegge forslag og vurderinger for bankens ledelse.

Avdelingsleder etterlevelse skal ikke kunne avsettes uten samtykke fra styret, jf. CRR/CRD IV-forskriften, § 39.

Internrevisjon

Internrevisjonen skal:

- Rapportere til styret, ha rett til å møte i styremøtene og avgi rapport om risikostyringen og internkontrollen minimum en gang per år.
- Gi objektive råd til styret og ledelsen om konsernets risikostyring, utforming og etterlevelse av kontroller samt etterlevelse av etablerte rutiner, prosedyrer og retningslinjer.
- Ha tilstrekkelig kompetanse og erfaring, metodikk og verktøy for å sikre at alle områder med høy og kritisk risiko dekkes.
- Gjennomføre planlagte internkontroller.

Nærmere føringer for internrevisors arbeid er gitt av styret i egen instruks.

Eksternrevisjon

Ekstern revisor gir ledelsen og styret uavhengige og objektive synspunkter som kan bidra til at banken når sine målsettinger ikke bare for regnskapsrapportering, men også for målsettinger innenfor andre kategorier. I forbindelse med årsregnskapsrevisjonen fremlegger revisor sitt syn på i hvilken grad regnskapet gir et forsvarlig uttrykk for virksomhetens økonomiske stilling i overensstemmelse med god regnskapsskikk, og bidrar dermed til virksomhetens målsettinger for regnskapsrapportering. Revisor kan videre bidra ved å gi nyttig informasjon til ledelsen i dens gjennomføring av aktiviteter relatert til risikostyring. Slik informasjon omfatter revisjonsfunn, analytisk informasjon og anbefalinger om nødvendige tiltak for å nå etablerte målsettinger, og funn som revisor gjør angående mangler ved risikostyring og kontroll med anbefalinger om forbedringer.

Gransker

I tråd med finansforetakslovens § 11-14 er BDO AS utnevnt som uavhengig gransker for Sparebanken Øst Boligkreditt AS. Gransker gjennomfører selvstendige kvartalsvise kontroller blant annet av lovbestemt register og beløpsmessig balanse mellom sikkerhetsmasse og utstedte obligasjoner med fortrinnsrett. Gransker rapporterer regelmessig til Finanstilsynet.

Finanstilsynet

Finanstilsynet er et selvstendig myndighetsorgan som arbeider med grunnlag i lover og vedtak fra Stortinget, Regjeringen og Finansdepartementet og på internasjonale standarder for finansielt tilsyn. Gjennom tilsyn med foretak og markeder skal Finanstilsynet bidra til finansiell stabilitet og ordnede markedsforhold og til at brukerne kan stole på at finansielle avtaler og tjenester blir fulgt opp etter formålet. I tillegg til det forebyggende arbeidet må Finanstilsynet kunne bidra til å løse problemer som

kan oppstå. Finanstilsynet legger til grunn at norske virksomheter skal ha konkurransevilkår som samlet sett er på linje med virksomheter i andre EØS-land.

Andre organer og kontrollpunkter

Bankens balansestyringskomité har jevnlige møter der status og tiltak med hensyn til likviditets- og kapital situasjonen drøftes. I BSK møter administrerende direktør, direktør økonomi og finans, avd. leder Kontroll og rapportering, leder risikostyring, finanssjef og regnskapssjef. BSK er også forum for vurderinger knyttet til Gjenopprettingsplanen under normale forhold, herunder løpende vurdering av indikatorer og triggere. Se også avsnitt 7.7. BSK gjennomførte 17 møter i 2022.

Risikokomiteén har til formål å vurdere risikoeksponering og risikorapportering. Komiteén skal gjøre vurderinger av kapitalbehovet og behandle risikorapporteringen til styret. Komiteéns medlemmer er advokat, avdelingsledere for hhv. Risikostyring og Etterlevelse, kontrollere, avdelingsleder innfordring, avdelingsleder BM Kreditt, leder kreditt personmarked, direktør IT og automasjon. Komiteéns konklusjoner og merknader protokollføres og oversendes administrerende direktør. Komiteén gjennomførte 5 møter i 2022.

Det er opprettet en egen **avdeling for antihvitvask**. Avdelingens oppgaver er nærmere beskrevet i kapittel 11.2. Bankens **hvitvaskingsansvarlig** er viseadm. direktør Kjell Engen.

Personvernombud er oppnevnt, og skal:

- Informere og gi råd til virksomheten om forpliktelsene som følger av lovverket
- Kontrollere overholdelsen av personvernregelverket
- Gjennomføre opplæring og holdningsskapende tiltak av de ansatte som er involvert i behandlingsaktivitetene
- På anmodning gi råd om vurdering av personvernkonsekvenser og kontrollere gjennomføringen av dem dersom konsekvensen vurderes som høy
- Samarbeide med og fungere som kontaktpunkt mot Datatilsynet, ved behov rådføre seg med Datatilsynet, samt ansvarlig for å sende avviksmeldinger til Datatilsynet

7.5. Finanstilsynets moduler og retningslinjer fra EBA

COSO presenterer et teoretisk rammeverk sammen med teknikker og verktøy for bruk av rammeverket. I praksis er utfordringen å finne gode og robuste løsninger som fungerer i det daglige for styret, ledelsen, mellomledere og ansatte i banken. I tillegg til generelle prinsipper for helhetlig risikostyring er banken underlagt omfattende konsesjonsmessige krav gjennom regulatoriske regler og retningslinjer. **Finanstilsynet** benytter i sin tilsynsvirksomhet moduler for evaluering av bankens overordnede risikostyring. Modulene er delt inn i risikotyper og omfatter:

- Intern virksomhetsstyring
- Kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko med følgende undermoduler:
 - Evaluering av risikonivå
 - Evaluering av styring og kontroll
- Operasjonell risiko

Modulene er mer spesifikke enn COSO og rettet spesifikt mot finansforetak, og bygger på internasjonale anbefalinger og erfaringer fra tilsynsarbeidet.

Den europeiske banktilsynsmyndigheten European Banking Authority (EBA) utarbeider retningslinjer om en rekke temaer knyttet til direktiver og forordninger som er gjeldende i norsk rett gjennom EØS-avtalen. På sine hjemmesider publiserer Finanstilsynet hvilke retningslinjer som meddeles EBA vil følges, som innebærer at retningslinjene anses å være i samsvar med norsk lovgivning. Finanstilsynet vil legge vekt på innholdet i sin praktisering og håndheving av norske rettsregler på området. Sparebanken Øst vil hensynta disse retningslinjene i sin virksomhet, herunder også retningslinjenes prinsipper om proporsjonalitet.

7.6. Rapportering

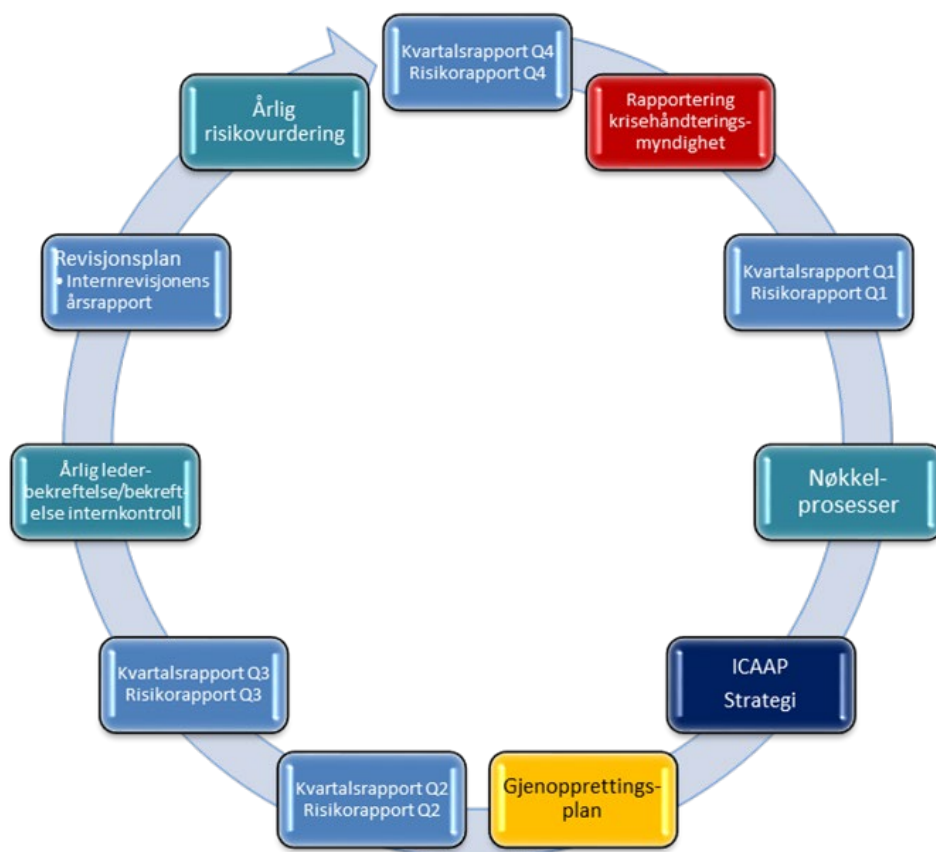
Det er etablert et rapporteringssystem som gir **styret og administrasjonen** informasjon om status og utvikling for alle viktige målefaktorer i banken, herunder sentrale risikofaktorer. Denne rapporteringen omfatter:

- Månedssregnskap med budsjettkontroll
- Månedlig virksomhetsrapport fra adm. direktør til styret
- Månedlig rammekontroll Kredittrisiko til virksomhetsrapport
- Månedlig utvikling i kredittrisiko, målt i PD og risikoklasser
- Månedlig statusrapport Finans med rammekontroll og indikatorer for gjenoppretting
- Kvartalsvis risikorapport med bl.a. rammekontroller, stresstest kapital og likviditet, indikatorer for gjenoppretting
- Kvartals- og hendelsesrapport fra avdeling Etterlevelse
- Controllerrapporter om etterlevelse i henhold til årsplan for hele konsernet
- Årlig rapport om samlet risikovurdering
- Års- og kvartalsregnskap med status for kapitaldekning
- Internrevisjonsrapporter i henhold til årsplan for hele konsernet
- Gjenopprettingsplan i henhold til kapittel 20 i Finansforetaksloven

Rapportering av status og avvik ligger til grunn for oppfølging av måloppnåelse, etterlevelse av rammer og gjennomføring av tiltak. Dette er nødvendig for å sikre en forsvarlig og helhetlig risikostyring.

I figuren under vises hvordan vesentlige aktiviteter på risikostyringsområdet gjennomføres over et kalenderår, hvor gjenopprettingsplanen ajourføres ved endringer i strategi og påvirkes av nye eller endrede risikovurderinger, rammer og mål:

Figur 8 - Årshjul risikostyring

7.7. Gjenopprettingsplan og krisehåndtering

Det er etter reglene i Finansforetakslovens kapittel 20 utarbeidet en gjenopprettingsplan for kapital- og likviditetskriser. Den overordnede hensikten med gjenopprettingsplanen er å gi banken et verktøy for å overvåke og identifisere finansielle krisesituasjoner tidlig, ta hensiktsmessige beslutninger og forberede og gjennomføre tiltak for å forhindre at banken blir alvorlig rammet ved en finansiell krise.

Dette sikres gjennom et aktivt samspill mellom utvikling/vedlikehold av gjenopprettingsplanen og utvikling/vedlikehold av forretningsmessig strategi, risikotoleranse, risikopolicyer og risikorammer, samt styrets vurdering av kapital- og likviditetsbehov slik at bankens faktiske og maksimale risikotaking tilpasses hensynet til å:

- Skape og bevare verdier for *eierne*
- Beskytte *kreditorene*
- Sikre av at sannsynligheten for en gjenopprettingssituasjon ikke er *uforsvarlig høy*

Innholdet i gjenopprettingsplanen er strukturert etter kravene i EU-direktiv for gjenoppretting og krisehåndtering («BRRD»):

- Sammendrag
- Styring og kontroll med gjenopprettingsplan, herunder overvåkningsplan og ajourføring
- Strategisk analyse, blant annet basert på juridiske, finansielle og operasjonelle avhengigheter internt og eksternt. Ut fra dette planlegges gjenopprettingstiltak. Tiltakenes gjennomføringsevne vurderes i ulike stressscenarioer.
- Kommunikasjonsplan
- Forberedende tiltak

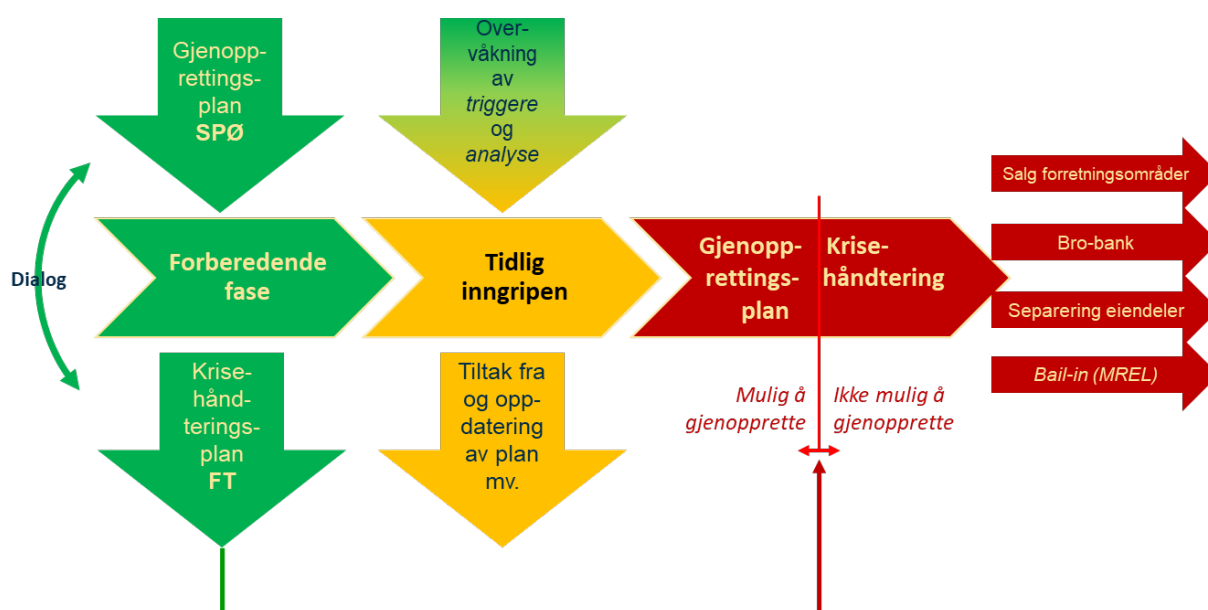
Bruk av Early Warning-indikatorer (EWI) som en integrert del av både ordinær risikostyring og gjenopprettingsplanen skal sikre at signaler om mulige alvorlige finansielle utfordringer avdekkes i tide, og at nødvendige korrigerende tiltak kan iverksettes for å unngå en forverring av situasjonen. Dersom den finansielle krisen er uunngåelig skal gjenopprettingsplanen sikre at banken raskt er i stand til å fatte tiltak som hjelper banken å komme tilbake til en normal driftssituasjon så raskt som mulig.

Planen skal sikre at:

- Banken aktivt *overvåker* hvorvidt en finansiell krise er under utvikling.
- Banken har finansielle, kommunikasjonsmessige og operasjonelle *tiltak* på plass som sikrer at banken er i stand til å gjenvinne/opprettholde sin finansielle og operasjonelle styrke, tillit i markedet og generelle levedyktighet.
- Banken er i stand til å gjennomføre gjenopprettingstiltak på en *effektiv* måte.
- Banken er *forberedt* gjennom kontinuerlig å opprettholde en *oppdatert* gjenopprettingsplan. Planen revideres og vedtas av bankens styre minst årlig.

Det rapporteres også utførlig informasjon til Krisehåndteringsmyndighetene (Finanstilsynet), som utarbeider egen plan for hvordan banken skal behandles i tilfelle av en krise. Se også kapittel 4.6, som omhandler krav til konvertibel gjeld. Hvis Krisehåndteringsmyndighetene etter vurderer at bankens gjenopprettingstiltak ikke er tilstrekkelige til å bringe banken tilbake til en

Figuren under viser skjematisk prosessen fra normal drift via gjenoppretting til offentlig krisehåndtering.

Figur 9 - Skjematisk modell for eskalering ved kriser

8. Kredittrisiko

8.1. Styring og kontroll av kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av kunders/debitors manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser. Kredittrisiko kan uttrykkes som sannsynlighet for mislighold sammenholdt med fordringens størrelse og verdien av eventuelle sikkerheter på misligholdstidspunktet, alternativt konkurstidspunktet.

Dokumentet «**Strategi kredittrisiko**» har som formål å etablere klare retningslinjer og rammer for styring og kontroll av kredittrisiko i Sparebanken Øst. Fra dette utgår bevilgningsreglement, kreditthåndbøker og instruks, basert på retningslinjer om opprettelse og overvåking av kreditt (EBA/GL/2020/06).

Kreditstrategien angir de overordnede prinsipper for bankens kredittgivning og den ønskede risikoprofil. Videre skal strategien sikre at bankens aktiviteter innenfor kredittområdet er i tråd med de rammebetingelser og retningslinjer som følger av bankens overordnede forretningsidé, strategiske planer og budsjetter, samt at aktivitetene er forsvarlig i forhold til bankens evne og vilje til å bære risiko. Strategien bidrar til at banken har en etablert kredittportefølje med en kvalitet og sammensetning som sikrer bankens lønnsomhet på kort og lang sikt. Videre bidrar kreditstrategien til å sikre at bankens håndtering av kredittrisiko skjer i samsvar med de krav som følger av lover, forskrifter, rundskriv fra myndigheter og andre regulatoriske forhold.

Konsernet har en risikotoleranse definert gjennom styrevedtatte rammer. Sammen med prispolicy og budsjetterte vekstambisjoner skal disse sikre at konsernets økonomiske måltall oppnås innenfor vedtatte risikotoleranse. Bankens prispolicy er beskrevet i kreditstrategidokumentet. Banken etterstreber en prising basert på underliggende prosjekt- og selskapsrisiko, herunder basert på bankens risikoklassifiseringsmodell. Strategi kredittrisiko må sees i sammenheng med bankens øvrige strategidokumenter. Strategi kredittrisiko og bevilgningsreglement revideres og besluttet av styret minimum årlig. Bevilgningsfullmakter differensieres innenfor bedriftsmarkedet på stillingsnivå, og med bakgrunn i engasjementenes størrelse og risiko. Innenfor personmarkedet er bevilgningsfullmakter basert på stillingsnivå, og med bakgrunn i engasjementenes størrelse.

Bankens kredittprosesser er underlagt en tydelig organisering og ansvarsfordeling. Alle organisasjonsenhetene har ledere som rapporterer til konsernets direktørnivå. Alle medarbeidere og ledere som har fått tildelt fullmakter skal ha kompetanse innenfor sitt ansvarsområde i henhold til sin mottatte fullmakt. Sparebanken Øst er tilknyttet Finansnæringsens autorisasjonsordninger (FinAut).

Autorisasjonsordningen i kreditt er en nasjonal autorisasjonsordning som fremmer og sikrer nødvendig kunnskap, holdninger og ferdigheter hos kredittmedarbeidere i **personmarkedet**. Ansatte i Sparebanken Øst som arbeider med kredittrådgivning eller kredittvurdering i personmarkedet skal autoriseres. For å bli autorisert, må man bestå tre kunnskapsprøver, en elektronisk prøve i etisk dilemma, samt bestå praktisk prøve.

Innenfor person- og næringsmarkedet står betjeningsevne og betjeningsvilje sentralt i kredittvurderingene. Utlånsforskriften legger vesentlige føringer for bankens utlånsvirksomhet til privatpersoner. Måling av risiko ved utlån til kunder skjer gjennom risikoklassifisering av kunder. Kunder risikoklassifiseres basert på scoremodeller utviklet med statistiske metoder som estimerer sannsynlighet for mislighold (PD). Risikoklassifiseringen er etablert som en integrert del av kredittprosessen og kravet til årlig reklassifisering av låneengasjement er ivarettatt. Utviklingen i kredittrisiko følges løpende opp med rapporter til bankens ledelse og kvartalsvise rapporter til bankens styre. Avdeling risikostyring følger opp risikoen i kredittporteføljen og har ansvar for å rapportere overordnet til bankens styre og ledergruppe.

Vurderinger av bærekraft er en integrert del av kredittprosessene, og dokumenteres for å kunne gi grunnlag i både den enkelte kredittsak og for overordnet kartlegging og analyse.

Lån og kreditter til personmarkedet gis som hovedregel mot pant i bolig. Banken har en lav eksponering knyttet til utlån og kreditter uten tilhørende sikkerhet.

Lav andel utlån innenfor næringsmarkedet bidrar til generell lav konsentrasjonsrisiko for banken. Eksponering mot næringseiendom utgjør en relativt stor andel av næringsporteføljen, men en begrenset andel av bankens totale utlånsportefølje.

Bankens geografiske nedslagsfelt gir tilgang til et stort markedsområde med fleksibilitet med hensyn til kunder og segmenter. Bankens utlånsportefølje fordeler seg geografisk i hovedsak til det sentrale østlandsområdet.

Banken tar også kredittrisiko gjennom forvaltning av likviditetsreserver og overskuddslikviditet. Banken har til hensikt å holde rentebærende papirer med lav kredittrisiko for avhendelse ved likviditetsbehov eller som grunnlag for deponering for låneadgang i sentralbanken.

Bankens kredittrisiko overvåkes kontinuerlig og det foreligger oppdaterte oversikter over bankens totale motpartsrisiko.

Innenfor **personmarkedet** er det etablert en sentral kredittavdeling som besluttende organ for kredittgivning. Denne kredittavdelingen er lokalisert og organisert som egen enhet og behandler innkommende søknader fra alle bankens markedskanaler. Avdelingen er organisert under direktør Stab. Innenfor kredittavdelingen er det etablert individuelle fullmakter og en fullmaktsmatrise som beskriver eksisterende fullmaktshierarki.

Innenfor **bedriftsmarkedet** har bedriftsrådgiverne egne individuelle fullmakter. Det primære kriteriet for tildeling av fullmakt er den enkeltes kredittkompetanse. Kredittgivning utover bedriftsrådgivernes fullmakter besluttet i henhold til gjeldende fullmaktsmatrise. Avdelingsledere fra Risikostyring og Etterlevelse deltar i behandlingen av de største kredittsakene, som skal besluttet av adm.dir. eller styret. Avdeling Etterlevelse gjennomgår regelmessig kredittsaker som en del av den uavhengige annenlinjekontrollen, der etterlevelse av interne retningslinjer og standarder kontrolleres. Resultatene rapporteres til direktør Kunde, leder kreditt bedriftsmarked og øvrige ledere i bedriftsmarked.

Det er etablert et system for oppfølging og rapportering av risikosituasjonen på kredittområdet. Banken benytter både interne og eksterne kilder for å overvåke porteføljer og enkeltkunder. Det er etablert en løpende overvåking av etterlevelse knyttet til vedtatte måltall, rammer og retningslinjer, samt rutiner for rapportering av brudd. Avdelinger på ulike nivåer gjennomfører internkontroll etter fastsatt plan. Uavhengig kontroll utføres løpende av avdeling Etterlevelse og internrevisjonen. Rapportering knyttet til rammekontroll og oppfølgingstiltak er etablert.

8.2. Utvikling kredittrisiko

I 2022 er beregningsgrunnlaget for kredittrisiko redusert med 2,1 mrd. (-10,4 %), hovedsakelig knyttet til massemarkedsporteføljen. Volum høyrisikoengasjementer er redusert med 216 mill., (-33 %) knyttet til færre utviklingsprosjekter eiendom. For detaljer, se Tabell 5 - Risikovektet beregningsgrunnlag konsern på side 10.

Figur 10 - Endring risikovektet beregningsgrunnlag siste år

Netto utlån til **personkunder** utgjør 33,3 milliarder kroner og er redusert med 1,6 milliarder kroner tilsvarende 4,7 prosent siste 12 måneder. Etter en periode med meget høy utlånsvekst, hvor utlån til personkunder i 2021 økte med 4,5 milliarder kroner tilsvarende 14,8 prosent, har banken i 2022 vært i en konsolideringsperiode hvor prissetting og marginer, prosesseffektivitet og risikonivå i porteføljen har vært prioritert. Over tid har banken god utlånsvekst i privatmarkedet. Utlånsveksten vil kunne variere fra år til år. Bankens strategi er at utlån til personkunder over tid minst skal ha en vekst på nivå med kredittveksten. Lån og kreditter til personmarkedet gis som hovedregel mot pant i bolig. Banken har meget lav eksponering knyttet til utlån og kreditter uten tilhørende sikkerhet. Banken har over tid prioritert å gi lån til kunder med lavere belåningsgrad. Belåningsgraden i boliglånsporteføljen er i gjennomsnitt 55,7 prosent beregnet på sikkerhetenes verdi ved tidspunkt for innvilgelse. Med konsernets høye andel av utlån til personmarkedet, som i hovedsak fordeler seg geografisk på det sentrale østlandsområdet, vurderes person-markedsporteføljen å ha sikkerheter og betjeningsevne i et bolig- og arbeidsmarked som forventes velfungerende over tid. Brutto utlån til personkunder utgjør 90,4 prosent av totale utlån til kunder.

Netto utlån til **næringskunder** utgjør 3,5 milliarder kroner og er redusert med 0,9 milliarder kroner tilsvarende 21,0 prosent siste 12 måneder. Reduksjonen forklares i hovedsak med naturlig frafall ved innfrielse av lån og sterk pris konkurranse innenfor enkelte segmenter med lav risikoprisering. I et marked preget av høye eiendomspriser, lave utlånsmarginer samt stigende renter med betydelig økt risikopåslag i obligasjonsmarkedet for eiendomsaktører, har banken valgt å ha en defensiv tilnærming til næringskunder og redusert risikoen i næringsporteføljen. Det vises til en markant oppgang i verdien på næringsseiendom over lengre tid og at stigende renter og avkastningskrav vil kunne føre til fall i prisene på næringsseiendom. Eksponering mot næringsseiendom utgjør en relativt stor andel av næringsporteføljen, men en svært begrenset andel av bankens totale utlånsportefølle. Bankens utlån til næringsseiendom er beskjedne med 2,3 milliarder kroner som tilsvarer omlag 6,2 prosent av brutto utlån i banken, en reduksjon fra 2,7 milliarder kroner tilsvarende omlag 6,9 prosent ved utgangen av 2021. Banken har ikke eksponering innenfor olje og oljerelatert virksomhet eller fiske- og

oppdrettsvirksomhet. Banken har videre generelt liten direkte og indirekte eksponering innenfor overnatting-/servering-, import/eksport virksomheter og større industri- og handelsvirksomhet. Det er liten direkte og indirekte eksponering mot handelsvirksomhet utover dagligvare.

8.3. Sikkerheter

Ved fastsettelse av vektingen av engasjementene i forbindelse med beregningen av kapitalkravet er følgende hovedtyper av pant benyttet:

- Pant i innskudd
- Pant i bolig- og fritidseiendom

Der et engasjement er sikret med pant i fast eiendom er verdien basert på antatt markedsverdi på tidspunktet for siste vurdering av engasjementet. Antatt markedsverdi har sin bakgrunn i kjente omsetningsverdier, takster eller andre typer verdivurderinger, herunder bruk av estimater fra Eiendomsverdi AS hensyntatt interne retningslinjer. Innenfor bedriftsmarkedet vil panteobjektene kontantstrøm være retningsgivende for den vurderte markedsverdien. For alle andre typer sikkerheter inkludert driftsavhengige sikkerheter gjøres det konservative anslag for antatte markedsverdier. Prinsipper for verdivurderinger av alle de underliggende pantobjektene er beskrevet i kreditthåndbøker. Ved årsskiftet er det ikke benyttet garantier i forbindelse med beregningen av kapitalkravet. Se også vedlegg tabeller EU CR3-CR5.

8.4. Mislighold og verdifall

Et misligholdt engasjement defineres som betalingsmislighold dersom følgende kriterier er oppfylt:

- Restanse over 90 dager
- Forfalt beløp er større enn 1.000 kroner for personkunder eller større enn 2.000 kroner for næringskunder
- Restansen overstiger 1 prosent av verdien av kundens totale engasjement

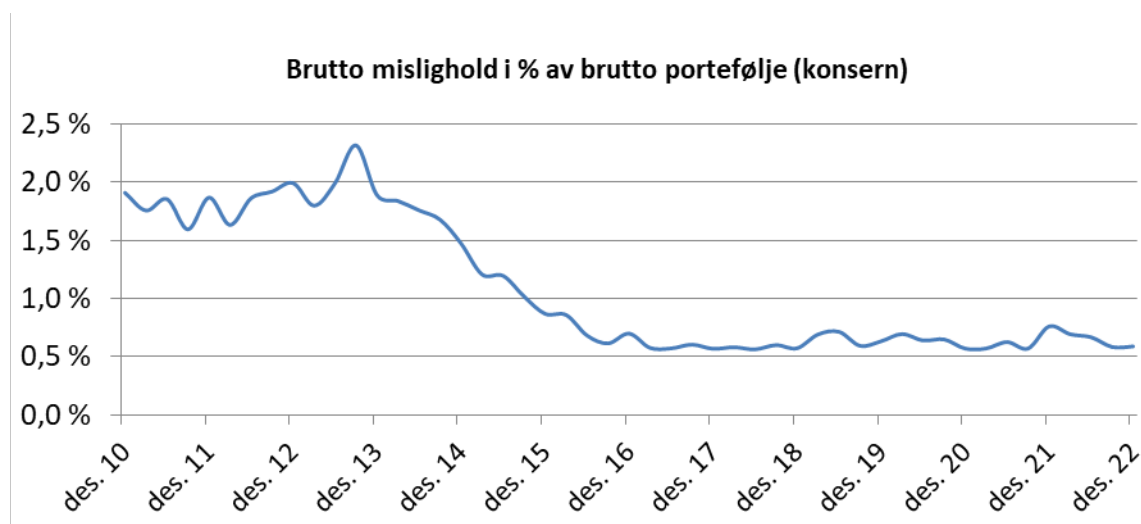
Et engasjement skal også ses på som mislighold dersom det oppstår situasjoner som gjør at det kan vurderes som lite sannsynlig at kunden klarer å innfri sine forpliktelser («unlikelihood to pay»-kriterier), herunder:

- Engasjementet er individuelt tapsvurdert og nedskrevet på grunn av svekket kredittverdighet
- Antar at det vil bli åpnet gjeldsforhandling, konkurs, eller offentlig administrasjon hos motparten
- Vilklårene er endret på grunn av betalings-problemer, og det antas at dette reduserer verdien av kontantstrømmen med et ikke uvesentlig beløp
- Avhender en fordring til underkurs og underkursen ikke er uvesentlig
- Av andre grunner antar at forpliktelsen ikke vil bli oppfylt

Engasjementer rapporteres som misligholdt i en karenperiode på minimum 3 måneder etter at misligholdet har opphørt.

Dersom en kunde med et misligholdt engasjement har flere engasjementer i banken, vil samtlige av kundens engasjementer anses misligholdt. For kunder med felles engasjementer vil et mislighold av det felles engasjementet føre til at alle felles engasjementer mellom samme kunder anses misligholdt. Misligholdte engasjementer tilordnes trinn 3.

Figur 11 - Utvikling brutto mislighold i % av brutto utlån (konsern)

Engasjementer nedskrives for kredittap på individuell basis dersom det foreligger objektive bevis på at slikt kredittap har inntruffet. Objektive bevis er ansettes å foreligge ved vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av problemer hos debitor, gjeldsforhandling hos debitor, annen finansiell restrukturering eller konkursbehandling. Estimering av eventuelt kredittap skjer på basis av størrelsen på forventede fremtidige kontantstrømmer fra salg av panteobjekter og lignende, når kontantstrømmene forventes innbetalt samt diskonteringsrentens størrelse. Tapets størrelse er en direkte funksjon av forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer, neddiskontert med lånets effektive rente. Ved flere sannsynlige utfall legges til grunn den sannsynlighetsvektede nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Hovedusikkerheten i estimatene av størrelsen på kredittap ligger i vurderingene av kontantstrømmenes størrelse og når i tid de forventes mottatt. Individuelt vurderte tapsavsetninger inngår i forventet tap trinn 3.

Forventet tap beregnes på finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter målt til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendring over totalresultatet. Konsernet beregner forventet tap på engasjementssum bestående av utlån, ubenyttede kreditter og garantier. Forventet tap beregnes per engasjement. Tapsestimatene beregnes med utgangspunkt i estimert 12 måneders- og livslang sannsynlighet for mislighold (PD) per kunde. Bankens engasjementer er videre klassifisert i segmenter ut fra produkt, sikkerhet og andre kriterier, slik at hvert segment inneholder lån med tilnærmet samme risikoprofil. For hvert segment er det fastsatt en forventet tapsgrad gitt mislighold. Det er fastsatt en forventet engasjementseksponering. For nedbetalingslån legges det til grunn en forventet nedbetalingsplan, og for rammekreditter og garantier legges til grunn en forventet eksponering gitt mislighold. Forventet tap beregnes ved å multiplisere sannsynlighet for mislighold (PD) * forventet tapsgrad gitt mislighold (LGD) * forventet eksponering ved mislighold (EAD). Ved beregning av forventet tap foretas det en sannsynlighetsvektet beregning basert på analyse av alternative utfall basert på observerte kredittap, og fremadskuende informasjon, inkludert forventet makroøkonomisk utvikling.

Konsernet fordeler engasjementer i tre trinn ved beregning av forventet tap:

- Trinn 1: Engasjementer som ikke har vesentlig økning i kredittrisiko etter første gangs innregning, målt med utgangspunkt i endring av sannsynlighet for mislighold (PD), inngår i trinn 1. For engasjementer i trinn 1 beregnes det et forventet 12-måneders tap med utgangspunkt i engasjementets eksponering.
- Trinn 2: Engasjementer med vesentlig økning i kredittrisiko etter første gangs innregning, målt med utgangspunkt i endring av sannsynlighet for mislighold (PD) inkludert engasjementer med betalingsforsinkelse over 30 dager, inngår i trinn 2. For engasjementer i trinn 2 beregnes det et forventet livstidstap med utgangspunkt i engasjementets eksponering og forventet løpetid. Engasjementer med betalingslettelser tilordnes trinn 2 dersom de ikke allerede er tilordnet trinn 2 eller trinn 3. Dersom det vurderes å foreligge vesentlig økt kredittrisiko som følge av forhold som har inntruffet, men som ikke er fanget opp av bankens system for måling av sannsynlighet for mislighold (PD), tilordnes engasjementer trinn 2 dersom de ikke allerede er tilordnet i trinn 2 eller trinn 3.
- Trinn 3: Misligholdte engasjementer, det vil si engasjementer som er misligholdt eller har objektive bevis for tap, inngår i trinn 3. Trinnavsetningen består av både individuelt vurderte tapsavsetninger og modellberegnet forventet tap. For engasjementer som er individuelt tapsvurdert skjer estimering av eventuelt kredittap på basis av størrelsen på forventede fremtidige kontantstrømmer fra salg av panteobjekter og lignende, når kontantstrømmene forventes innbetalt samt diskonteringsrentens størrelse. Tapets størrelse er en direkte funksjon av forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer, neddiskontert med lånets effektive rente. Ved flere sannsynlige utfall legges til grunn den sannsynlighetsvektede nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. For engasjementer hvor det ikke foreligger en individuelt vurdert tapsvurdering beregnes det et forventet tap med utgangspunkt i engasjementets eksponering, segmentets parameter for forventet tap og forventet løpetid.

Det gjøres årlig validering av modellen, ansvaret for dette ligger på Risikostyring.

Se noter i årsrapport for regnskapsprinsipper og detaljert informasjon i tråd med EU CR1. Se også tabeller EU CQ1, EU CQ3 og EU CQ5 i vedlegg.

8.5. Forbearance/betalingslettelser

En betalingslettelse er en avtalt endring av en kundes kontantstrøm til banken, som for eksempel rentenedsettelse, forlengelse av løpetid, avdragsfrihet, eller andre forhold som gjør at kundens kontantstrøm reduseres i en gitt periode. Hensikten med betalingslettelser er å hjelpe kunden gjennom en midlertidig økonomisk krevende periode, og samtidig begrense tap. Det er en forutsetning at man forventer at kunden vil kunne møte sine forpliktelser på et senere tidspunkt. Betalingslettelser kan omfatte både misligholdte og ikke misligholdte engasjementer. Slike kunder følges tett opp, og utviklingen på volumet av betalingslettelser rapporteres jevnlig. Se note 10 i Sparebanken Østs årsrapport for detaljer.

8.6. Motregning

Konsernets motregningsadgang følger alminnelige regler i norsk lov. Sparebanken Øst og Sparebanken Øst Boligkreditt AS har med inngått standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA- avtaler med en rekke finansielle institusjoner som gir partene motregningsrett ved et eventuelt mislighold. Det er i tillegg inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA), som definerer vilkårene for hvordan sikkerhet skal mottas eller stilles ovenfor motparter i derivatavtaler. Utveksling av sikkerhet reduserer motpartsrisiko i derivathandler, gjenværende risiko vil utgjøre tilnærmet netto markedsverdi hensyntatt mottatt eller stilt sikkerhet. I beregningsgrunnlaget for kapitalkrav inngår beregnet risiko for svekket kredittverdighet hos disse motpartene (CVA-risiko).

Sparebanken Øst vurderer effekten av en eventuell svekket rating som en del av stresstesting likviditet.

8.7. Motparts- og oppgjørsrisiko

Motpartsrisiko ved derivatkontrakter og andre poster utenfor balansen er også en form for kredittrisiko ved at inngåtte kontrakter kan gi tap dersom motpart går konkurs eller ikke er i stand til å gjøre opp sine betalingsforpliktelser. Innenfor finansområdet styres dette gjennom dokumentet «**Strategi finansielle risikoeer**», vedtatt av styret. Hovedelementene er rammestyring på porteføljnivå og motpart. Banken har retningslinjer og krav til hvilke motparter som kan benyttes i derivatforretninger, slike kontrakter inngås kun med finansinstitusjoner med rating tilsvarende A-/A1 eller bedre fra et godkjent kredittvurderingsbyrå. Motpartsrisiko skal være grunnlagt i risiko-reducerende tiltak. Banken har inngått avtaler om utveksling av sikkerhetsstillelse med alle motparter som det blir inngått derivatavtaler med. Dette betyr at endring i markedsverdi på derivatkontrakter nettes mot sikkerhet i form av cash. Netto eksponering mot motparter vil derfor holdes på et lavt nivå fremover.

Kreditteksponering mot datterselskaper under tilsyn (AS Finansiering og Sparebanken Øst Boligkreditt AS) er begrenset oppad til gjeldende kredittrammer fastsatt av styret.

Finansavdelingen administrer disse kredittene. Se også vedlegg i tabeller EU CCR1-EU CCR8.

Plassering i rentebærende verdipapirer for likviditetsformål gjøres i henhold til vedtatt finansstrategi. Her inngår investeringspolicy med konkret risikotoleranse, allokering til aktivaklasser, rammer og fullmakter. Kredittap skal være tilnærmet lik null. En vesentlig del av porteføljen skal være egnet som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank. Ved plassering av midler i sertifikater og obligasjoner vurderes risiko ut fra papirenes likviditet (herunder LCR), utsteders rating og andre motpartsspesifikke forhold. Rentebærende verdipapirer regnskapsføres til markedsverdi, slik at endringer i risiko løpende reflekteres i regnskapet. Status mot rammer rapporteres månedlig til adm. direktør og kvartalsvis til styret.

Oppgjørsrisiko er en form for kredittrisiko. Dersom kontraktsmotpart ikke oppfylles sine forpliktelser kan oppgjør i form av kontanter eller verdipapirer risikeres tapt. Banken søker å unngå slik risiko ved at kontrakter kun inngås med solide og om mulig ratede motparter, samt ved å benytte velrenommerede clearing-systemer.

Konsernet har størst motpartsrisiko mot de største norske kredittforetakene og ulike statsgaranterte utstedere. Finansstrategien angir rammer for motpartsrisiko og rammene er tett knyttet opp mot rammeverket for beregning av LCR (Liquidity Coverage Ratio). Dette tilsier at de største rammene er på motparter som gir lavest avkortning i LCR-beregningen. Dette vil foruten statsgaranterte utstedere hovedsakelig i Europa, være norske utstedere av Obligasjoner med Fortrinnsrett. Dette er utstedere med svært god rating og dermed meget lav kredittrisiko. Det er angitt i Finansstrategien at stat og statsgaranterte utstedere skal utgjøre minst 20 prosent av konsernets likviditetsportefølje. Av dette følger at risikoprofilen i likviditetsporteføljen ikke vil endres nevneverdig ved en økning eller reduksjon i porteføljens størrelse. Motpartsrisikoen anses som lav.

8.8. Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er et element i den totale kredittrisiko og oppstår dersom det foreligger en overrepresentasjon av engasjementer med like karakteristika. Dette kan for eksempel være konsentrasjon av store engasjementer, konsentrasjon i enkelte bransjer eller geografisk konsentrasjon, det vil si risiko knyttet til næringsengasjementer utenfor bankens kjerneområde. Risikoen styres i forhold til vedtatte rammer, måltall og retningslinjer beskrevet i bankens kredittstrategidokument. Innenfor privatmarkedet er det etablert måltall knyttet til porteføljens risikosammensetning, samt at det foreligger beskrivelser knyttet til inntak av nye kunder. På bedriftsmarkedet er det etablerte rammer og måltall knyttet til størrelseskonsentrasjon og måltall knyttet til bransjekonsentrasjon, risikosammensetning og krav til inntak av nye og nyetablerte bedriftskunder. Videre er det etablert rammer og måltall for enkelte typer kundegrupperinger. Oppfølging av rammer og måltall skjer ved månedlig rapportering til administrasjonen og kvartalsvis gjennom risikorapport til styret fra Risikostyring og Etterlevelse.

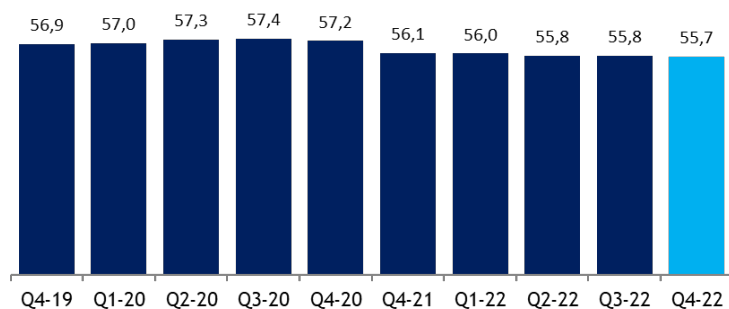
Bankens utlånsportefølje til personkunder og bedrifter fordeler seg geografisk i hovedsak til det sentrale østlandsområdet. Utlånsvirksomheten innenfor bedriftsmarkedet anses ikke å være spesielt rettet mot enkeltbedrifter (hjørnestensbedrifter) eller ensidig økonomisk utvikling i regionen. Banken har meget lav direkte eksponering mot petroleumsnæringen. Eksponering mot næringsseiendom har over tid utgjort en relativt stor andel av bedriftsporteføljen, men målt som andel av samlet utlånsportefølje i konsernet utgjør denne eksponering en begrenset andel.

Se tabell EU CR4 i vedlegg.

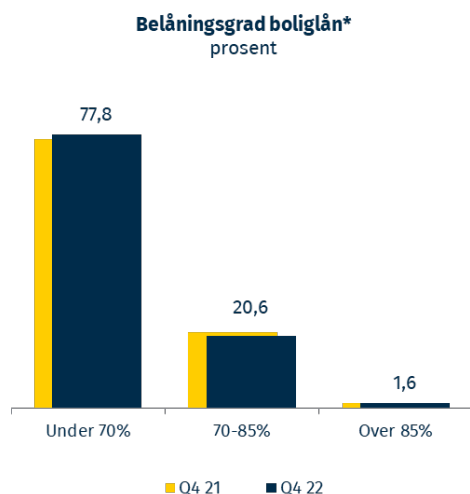

8.9. Restrisiko

Verdifall på boliger vil medføre at deler av utlånsmassen vil falle utenfor 80 prosent av boligens verdi og med det få en høyere risikovekting fra 35 prosent til 75 prosent av låneverdi. Dette vil dermed medføre lavere kapitaldekning. Gjennomsnittlig LTV (forholdet mellom lån og sikkerhetsverdi) følges opp løpende, og vil endre seg ved justering av boligverdier. Det gjøres stresstester for effekt av endrede boligpriser. Volumvektet LTV i boliglånsporteføljen er svakt synkende det siste år.

Figur 12 - Utvikling volumvektet gjennomsnitt LTV boliglån

Bankens restrisiko vurderes som betryggende lav, 77,8 prosent av boliglånsporteføljen i konsernet er under 70 prosent LTV, som figuren til venstre viser. Samlet er 98,4 prosent under 85 prosent LTV. Dette gir en høy buffer for boligprisfall, som skjermer mot negativ effekt på kapitaldekningen.

Figur 13 - Fordeling LTV boliglån konsern

9. Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valuta og verdipapirmarkeder. Markedsrisiko styres gjennom konsernets overordnede «**Strategi finansielle risikoer**», og styres daglig av Finansavdelingen. Markedsrisiko utgjør en liten del av konsernets totale risiko. Rammestyring er verktøyet for styring av markedsrisiko, basert på stresstester. Sparebanken Øst Boligkreditt og AS Finansiering har fastsatt egne rutiner for styring av markedsrisiko. For disse selskapene er renterisiko og kredittspreadrisiko i LCR-portefølje eneste markedsrisiko.

9.1. Renterisiko

Konsernet ønsker ikke å ta renterisiko utover det som følger som en naturlig del av driften. Sparebanken Øst har en enkel produkt- og balansestruktur hvor eiendeler og gjeld i all hovedsak har flytende rente eller er swappet til flytende rente. Renterisiko er i all hovedsak relatert til varslingsfrister på utlån og innskudd samt ulike tidspunkt for renteregulering av konsernets markedsfinansiering og likviditetsportefølje. Konsernet har ingen handelsportefølje og den totale renterisikoen anses som lav.

Det er knyttet renterisiko til følgende posisjoner:	Beskrivelse
Utlån til og innskudd fra kunder med flytende rente	På grunn av lovbestemte varslingsfrister er det knyttet en viss renterisiko også til utlån til og innskudd fra kunder med flytende rente. Regelverket før 1. januar 2023 tilsa at renteøkning på utlån og rentedsettelse på innskudd i forbrukerforhold må varsles med minst 6 ukers frist, 8 uker for innskudd måneders frist.
Utlån til og innskudd fra kunder med fast rente	Rentevilkårene for utlån til og innskudd fra kunder med fast rente er bundet for en nærmere avtalt periode.
Plasseringer i sertifikater og obligasjoner	Sertifikater og obligasjoner har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Utlån til og innskudd fra kredittinstitusjoner	Utlån til og innskudd fra kredittinstitusjoner har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Sertifikat- og obligasjonslån, ansvarlig lån og fondsobligasjonslån	Sertifikat- og obligasjonslån, ansvarlig lån og fondsobligasjonslån har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Derivater (rentebytteavtaler, valutaterminer)	Rentebytteavtaler er avtaler om å bytte bort en forpliktelse til å betale en fast rente i en angitt tidsperiode mot å betale en flytende rente i samme periode eller motsatt. Valutaderivater inneholder implisitt en renterisiko på forskjellen i utviklingen i markedsrentene for de valuta-slagene derivatet er relatert til.

Konsernet skal identifisere, evaluere og håndtere risiko som kommer av potensielle endringer i rentenivåer som vil påvirke konsernets aktiviteter og virksomhet. Konsernet skal minimere renterisiko ved hovedsakelig å ha utlåns- og innskuddsprodukter med flytende renter samt bruk av sikringsforretninger, spesielt for posisjoner med fast rente utover 12 måneder.

Banken måler renterisiko ved bruk av metoder basert på guidelines fra EBA. Disse retningslinjene angir måling av verditap (EVE - Economic Value of Equity) og endring i inntjening/rentenetto (NII - Net Interest Income) som følge av endring i rentenivå i ulike scenarier. Det benyttes seks scenarier definert av EBA, fordelt på 19 tidsbånd. Scenarioet som gir høyest negativt utfall måles opp mot ramme for renterisiko. Rammen per 31. desember 2022 er 25 mill. kr. Se tabellen under for beregnet renterisiko ved årsslutt de siste to år. Sensitivitet på nettorente (NII) beregnes og benyttes for å få et komplett bilde av renterisiko.

Tabell 15 - IRRBB1 – Kvantitativ informasjon om renterisiko på bankboken

MNOK År	Sensitivitet på EK		Sensitivitet på nettorente	
	2022	2021	2022	2021
Parallelt skift opp	8,5	10,6	97,2	89,4
Parallelt skift ned	-8,4	-9,2	-97,2	-89,4
Bratt	-10,6	-12,0		
Flat	12,4	14,7		
Kort rente opp	14,7	17,6		
Kort rente ned	-14,9	-10,0		
Maksimum	-14,9	-12,0		
År	2022		2021	
Kjernekapital	4.178,5		4.215,3	

9.2. Aksjerisiko

Endringer i verdien på posisjoner i egenkapitalinstrumenter. Banken benytter Finanstilsynets metode for å beregne kapitalkrav for aksjerisiko. For ikke-strategiske aksjeposter skal det benyttes 45 prosent verdifall som uttrykk for en stressituasjon, etter fratrekk av kapitalkrav under pilar 1.

Konsernets beholdning av egenkapitalinstrumenter måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Mottatt utbytte innregnes i resultatet etter at konsernets rett til å motta betaling er fastsatt, og inngår i regnskapslinjen «utbytte».

9.3. Valutarisiko

Valutakursendringer knyttet til eiendeler og gjeld i valuta som ikke er valutasikret. Banken benytter Finanstilsynets metode for å beregne kapitalkrav for valutarisiko. Det benyttes 25 prosent verdiendring i ugunstig retning for rammen av samlet nettoposisjon i valuta, fratrasket to prosent av ansvarlig kapital og pilar 1-kravet. Valutarisiko reduseres ved å balansere aktiva- og passivaposisjoner i balansen mot hverandre eller ved bruk av valutaderivater. For eiendeler der debitor har anledning til å tilbakebetale før endelig forfall benyttes rullerende swapper. Der endelig forfall ikke skal fravikes, sikres posisjonene ved bruk av basisswapper.

Banken har en ramme som tillater en begrenset valutarisiko. Rammen er langt under den regulatoriske ramme, som er maksimalt 30 prosent av ansvarlig kapital i total valutaeksponering og maksimalt 15 prosent av ansvarlig kapital i en enkelt valuta.

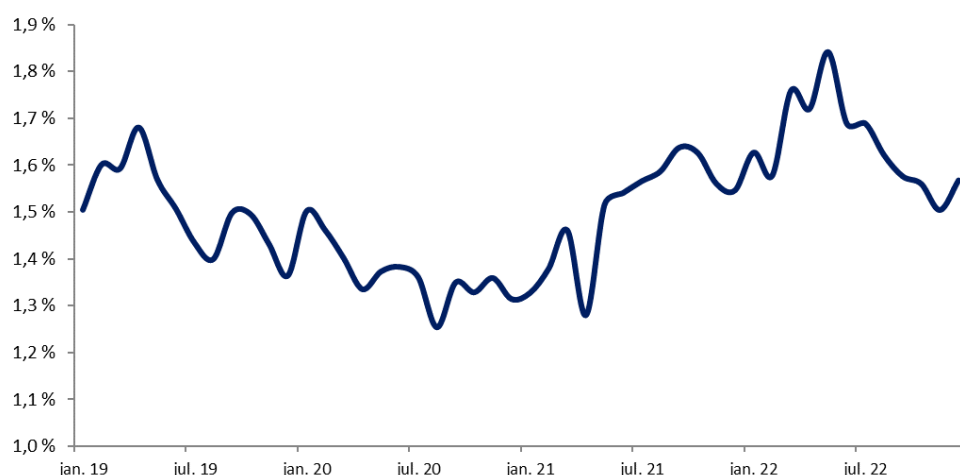

Tabell 16 - Beregnede effekter valutarisiko

Valuta	Økning i valuta-kurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital	Reduksjon i valuta-kurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital
USD	+10	0,8	0,0	-10	-0,8	0,0
Sum		0,8	0,0		-0,8	0,0

9.4. Kredittspreadrisiko

Risiko for tap som følge av reduserte markedsverdier på obligasjonsporteføljen som følge av en økning i marginen (kredittspread). Banken benytter Finanstilsynets metode for å beregne kapitalkrav for renterisiko, basert på kredittkvalitet målt ved rating, durasjon og markedsverdi på porteføljen av rentebærende verdipapirer. Kredittspreadrisiko i likviditetsporteføljen styres slik at tapet ved en gitt endring i kredittspread aldri skal overstige fastsatt ramme. Se under punkt 9. «Likviditetsrisiko» for mer informasjon om likviditetsporteføljen.

Figur 14 - Utvikling kredittspread i % av porteføljen

9.5. Eiendomsrisiko

Eiendomsrisiko er risiko for reduserte markedsverdier på konsernets egne eiendommer. Konsernets direkte eiendomseksponering ligger i Sparebanken Øst Eiendom AS, morbanken, Øst prosjekt og AS Financiering. Eksponeringen i eiendom er fastsatt av styret i egne vedtak. Stresstester utføres med utgangspunkt i Finanstilsynets SREP-modell, basert på stressnivå 30 prosent minus pilar 1-kravet. Merverdier ut over bokførte verdier inngår i vurderingen.

9.6. Risikoreduserende tiltak

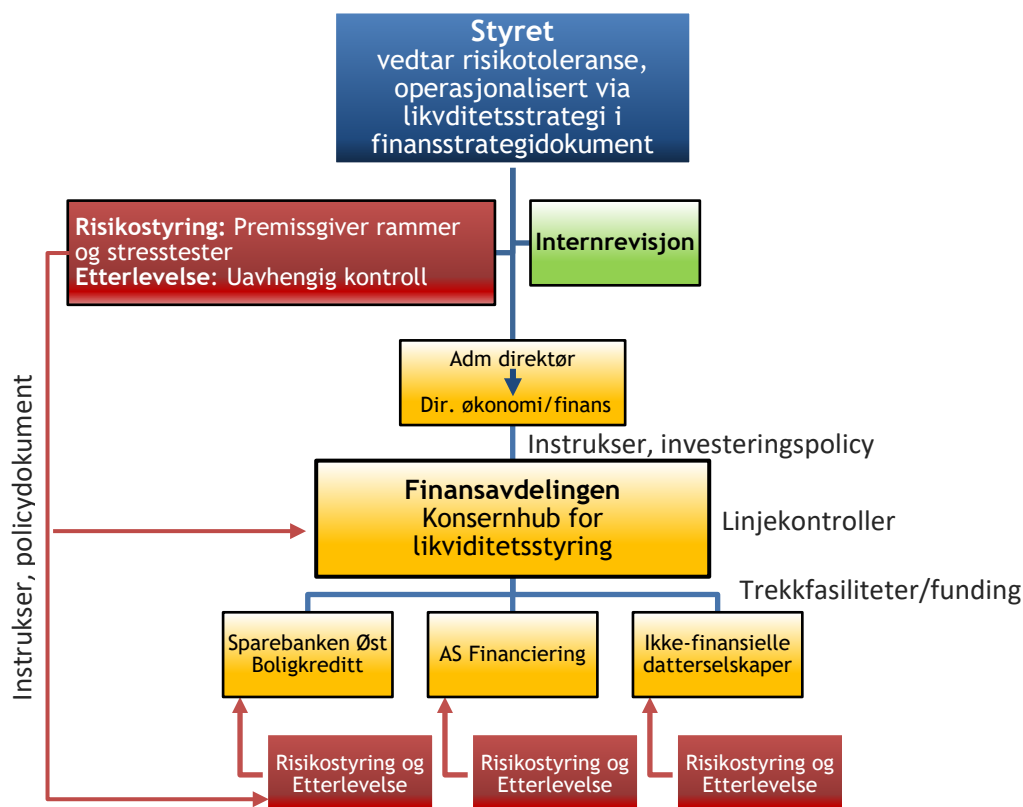
Banken anvender garantier, derivater og finansielle sikringsforretninger for å redusere risikoeksponering som skyldes endringer i rentenivå, valutakurser og kredittrisiko. Det vises til beskrivelsen av hvert enkelt risikoområde.

9.7. Utvikling i markedsrisiko

Med unntak av kredittspreadrisiko holder markedsrisiko seg veldig stabilt. Kredittspreadrisikoen endres som følge av endringer i likviditetsporteføljens størrelse og løpetid. Porteføljens sammensetning holdes relativt stabilt gjennom året, men en økning i volum vil gi en økning i kredittspreadrisiko i kroner.

10. Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at tilbydere av likviditet ikke kan eller vil tilby likvider til banken, eventuelt kun til en pris som er vesentlig høyere enn normale markedsvilkår. En slik situasjon kan oppstå ved at banken får en redusert kredittverdighet (virksomhetsspesifikk risiko) eller at markedet for likviditet ikke fungerer på en tilfredsstillende måte (markedsspesifikk risiko). Begrepet likviditetsrisiko benyttes i denne sammenheng i betydningen finansieringsrisiko, dvs. risikoen for en brå og uventet mangel på tilførsel av likviditet. Banken står da uten midler til å finansiere eiendelene etter hvert som innlån forfaller. Begrepet likviditetsrisiko benyttes også om risikoen knyttet til problemer med å avhende finansielle instrumenter i et marked, også benevnt markedslikviditetsrisiko.

Figur 15 - Styring av likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko styres gjennom konsernets overordnede finansstrategi og investeringspolicy. Sparebanken Øst Boligkreditt AS og AS Finansiering har fastsatt egne rutiner for styring av likviditetsrisiko, dog slik at operativt ansvar for styringen og de facto likviditetsrisiko er overført til banken gjennom trekkfasiliteter. Den overordnede strategien fastsetter måltall og rammer for likviditetsrisiko på konsernnivå. Modell for likviditetsstyring og stresstester vurderes minst årlig.

Styring av likviditetsrisiko er ansvarsmessig tillagt bankens direktør for økonomi og finans som ansvarlig for finansavdelingen. Finanssjef har ansvar for daglig gjennomføring av likviditetsstyring, og rapporterer til direktør for økonomi og finans. Oppgjør og kontroll med sluttsetter og lignende foretas av regnskapsavdelingen.

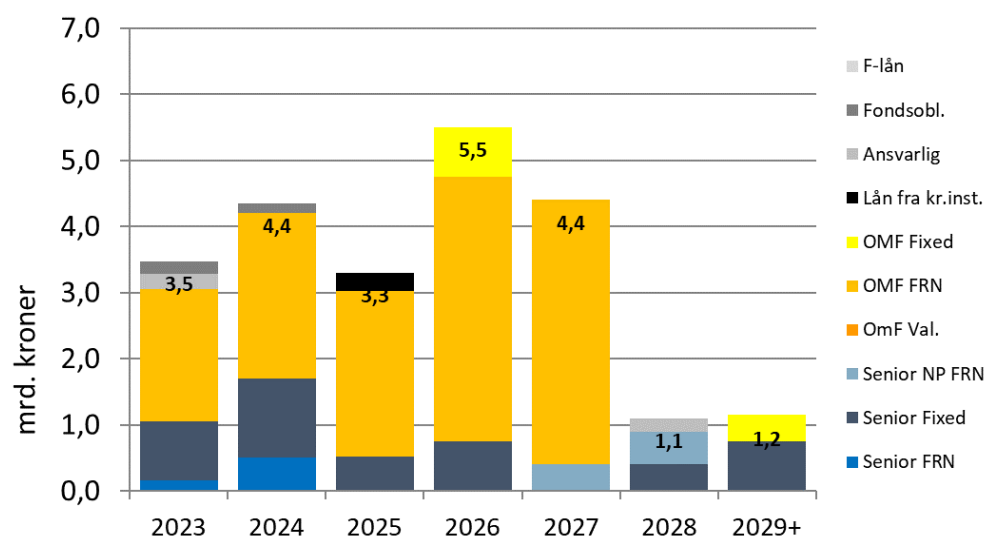
Avdeling Risikostyring samarbeider med finansavdelingen om premisser og metoder for risiko-vurdering, prognoser og stresstester og rapporterer jevnlig internt og til myndighetene, herunder en rekke likviditetsindikatorer mot rammer. Avdeling Etterlevelse gjennomfører uavhengige kontroller knyttet til likviditetsstyring og stresstesting.

Sparebanken Øst skal ha en konservativ holdning til likviditetsrisiko. Dette innebærer langsiktighet med proaktivitet i forhold til fremtidige likviditetsbehov, fordeling av innlån fra ulike investorgrupper, samt sikring av likviditetsbehov ved plassering i eiendeler med lav likviditets- og kredittrisiko. Risiko styres mot fastsatte rammer. Sparebanken Øst Boligkreditt AS, AS Financiering og øvrige ikke-finansielle datterselskaper inngår i Sparebankens Østs overordnede likviditetsstyring. Forholdet mellom selskapene er regulert i egne avtaler.

Konsernet skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring slik at foretaket til enhver tid har tilstrekkelig likvider til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall. Likviditetsrisiko styres og måles på konsernnivå og selskapsnivå. Likviditetsstyring i AS Financiering og Sparebanken Øst Boligkreditt AS er knyttet til banken gjennom trekkrettigheter.

Styrets risikotoleranse er at konsernet skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring ved at foretaket til enhver tid har tilstrekkelig likvider til å tåle 12 måneder normal drift uten tilførsel av likviditet.

Figuren under viser forfallene i de ulike innlånsinstrumenter:

Figur 16 - Forfallsstruktur innlån fra finansmarkedet

10.1. Styringsmodeller for likviditetsrisiko

Prognoseverktøy

Utsagnskraftige prognosemodeller er sentrale i likviditetsplanleggingen. Finansavdelingen benytter prognosemodeller på likviditetsområdet, utviklet i samarbeid med Risikostyring. Banken benytter ulike modeller som styringsverktøy for likviditetsstyring på konsernnivå:

- *Intradag oppfølging av likviditet*
- *Langsiktig prognosemodell*
- *NSFR og LCR-prognoser*
- *Scenarioanalyser og stresstesting, herunder omvendte stresstester*

Omvendte stresstester gir informasjon om grenseverdier og toleransenivåer, og benyttes også for å vurdere sensitivitet i modellen.

10.2. Likviditetsbuffer

CRR/CRD IV-forskriftens kapittel V stiller krav til at banken skal ha en likviditetsreserve som enten skal kunne avhendes eller benyttes som sikkerhet for låneopptak i Norges bank. Det er krav om at banker skal ha tilstrekkelig likvide eiendeler målt mot netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stresset situasjon i markedet. Bufferen måles ved LCR («Liquidity Coverage Ratio»), og det er definert en intern ramme som er høyere enn kravet på 100 prosent. Fra 2022 stilles det også krav til at foretakene skal ha stabil og langsiktig finansiering over 12 måneder («Net Stable Funding Ratio» – NSFR) på minst 100 prosent, også her er det satt intern ramme som er høyere enn kravet. Konsernet, morbank og finansielle datterselskaper rapporterer løpende status for LCR, NSFR og en rekke andre måltall for likviditetsrisiko, som også er gitt interne mål og rammer.

Indikator (lovkrav)	Q4 2022	Q3 2022	Q2 2022	Q1 2022	Q4 2021
LCR konsern (>100 %)	217,3 %	273,8 %	248,5 %	257,7 %	249,7 %
LCR morbank (>100 %)	202,3 %	249,6 %	233,8 %	246,7 %	231,8 %
NSFR konsern (>100 %)	130,1 %	134,8 %	137,8 %	124,0 %	122,3 %
NSFR morbank (>100 %)	130,4 %	136,0 %	145,5 %	137,4 %	129,7 %

Figur 17 - Utvikling i LCR og NSFR

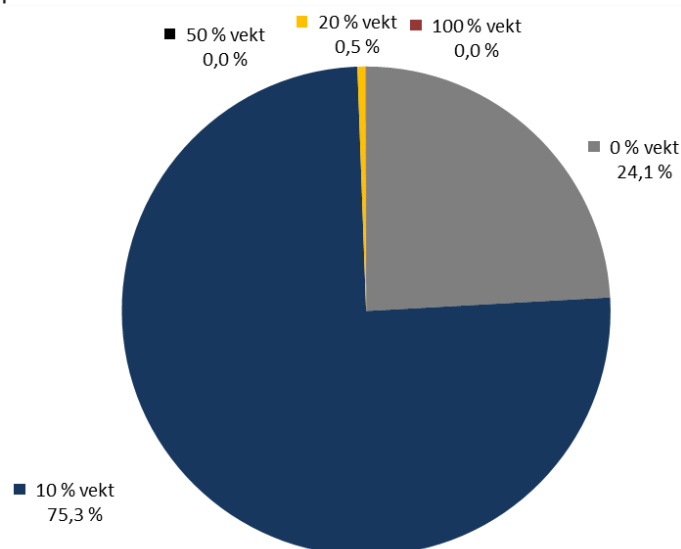
I tabellen under vises sammensetningen av likviditetsporteføljen etter ratingklasse for de ulike eksponeringene. I tillegg vises fordelingen på regulatorisk vekt:

Tabell 17 - Fordeling av likviditetsportefølje på ratingklasse

Rating 31.12.22	Bokført verdi inkl. renter	Bokført verdi	Risiko- vektet balanse	Rating 31.12.21	Bokført verdi inkl. renter	Bokført verdi	Risiko- vektet balanse
AAA	5.126	5.107	423	AAA	6.533	6.523	538
AA	507	503	6	AA	665	663	36
A	0	0	0	A	0	0	0
BBB	0	0	0	BBB	0	0	0
BB	2	2	2	BB	0	0	0
Lavere	0	0	0	Lavere	0	0	0
Totalt	5.635	5.613	431	Totalt	7.199	7.187	575

Det er nesten utelukkende investment grade i porteføljen, andelen AAA/AA har økt fra 94 til 100 prosent siste år.

Figur 18 - Likviditetsportefølje fordelt på risikovekt

Vektet etter beregningsgrunnlag er snitt risikovekt gått ned fra 8,0 til 7,7 prosent fra 31.12.2021 til 31.12.2022.

Tilsynsmyndighetene legger vekt på institusjonenes muligheter til å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Dersom institusjonen har store reserver i form av boliglån som tilfredsstiller kravene i OmF-foretakets sikkerhetsmasse vil institusjonens refinansieringsevne være betydelig bedre enn om alle tilgjengelige boliglån er båndlagt allerede. Banken beregner hvor mye reserver som er tilgjengelig etter scenarioer med boligprisfall og økt mislighold for å få innsikt i sensitiviteten i sikkerhetsmassen. Ved et boligprisfall må institusjonene først sørge for å fylle opp sikkerhetsmassen slik at verdien av denne overstiger det høyeste av lovkravet og eventuelt andre avtalte krav.

11. Operasjonell risiko

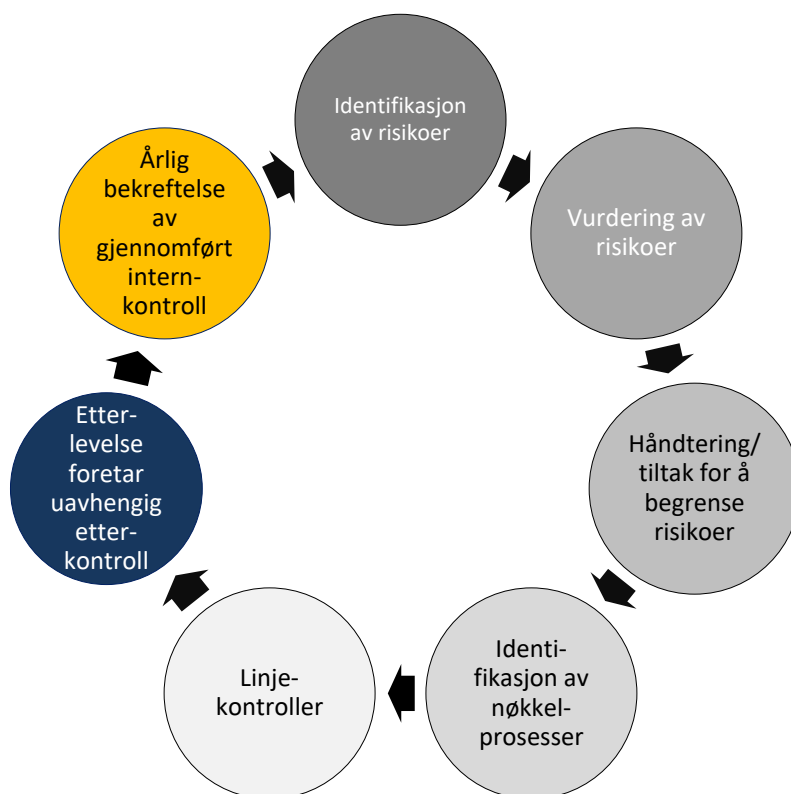
11.1. Styring og kontroll av operasjonell risiko

Styring og kontroll av operasjonell risiko ivaretas gjennom «**Strategi for helhetlig risikostyring**». Strategien er nærmere beskrevet i kapittel 6. Strategien vedtas av styret og evalueres minst en gang årlig. Strategien definerer klart hvem som har ansvar for etablering og gjennomføringen av internkontrollen. Den operasjonelle risikoen søkes holdt på et lavt nivå. Risikotoleransen for operasjonell risiko er tilordnet Finanstilsynets hendelseskategorier, gradert i nulltoleranse, lav og moderat risiko.

Etiske retningslinjer er vedtatt og skal i henhold til instruks gjennomgå med alle ansatte minst en gang årlig. Slik gjennomgang skal bekreftes av lederne i forbindelse med årlig bekreftelse av gjennomført internkontroll.

Det er etablert en klar **organisasjonsstruktur** med klare ansvarslinjer. Nødvendig arbeidsdeling er innført som en del av internkontrollen. Det er etablert **uavhengige kontrollfunksjoner** med ansvar for internrevisjon, risikostyring og etterlevelse.

Det er iverksatt en modell for å identifisere og styre operasjonell risiko i avdelingene og i banken/konsernet som helhet. Den baserer seg på kontinuerlig oppdatering av operasjonell risiko med kvartalsvis rapportering til ledelse og styret. Dette blir registrert i et felles risikoregister inndelt etter kategorier. Risikonivå blir vurdert etter fastsatt skala (semi-kvantitativ metode). Samme modell benyttes ved identifisering og styring av prosjekt- og produkt risikoer. Modellen under viser de enkelte elementer som inngår i styring av operasjonell risiko, der nøkkelprosessgjennomgang er et av elementene (identifisering av konsernets viktigste prosesser).

Figur 19 - Styring og kontroll av operasjonell risiko

Compliancerisiko er risiko for at virksomhetens drift forårsaker brudd med regulatoriske krav (herunder lover og forskrifter), og er å betrakte som en operasjonell risiko. Slike brudd kan medføre tap av inntjening og kapital, erstatningskrav, omdømmetap, og derfor tap av kunder og forretningsvolum. Det kan også føre til offentlige sanksjoner i form av bøter, og i verste fall tap av konsesjon. Avdeling **Etterlevelse** skal ha en aktiv rolle og være pådriver i konsernets arbeid med compliancerisiko, og gjør jevnlig kontroll for å sikre at konsernet løpende evaluerer og rapporterer etterlevelse av regulatoriske og interne krav.

Risikoregisteret benyttes som grunnlag for årlig gjennomgang av alle arbeidsprosesser i virksomheten, hvor tilhørende risikoer identifiseres/oppdateres og nødvendige tiltak for å eliminere/reducere åpne risikoer blir definert. Gjennomgangen starter på avdelingsnivå («risikoworkshop») og evalueres på ledernivå («nøkkelprosessgjennomgang»). Tiltak kan være arbeidsdeling, etablering av rutiner og linjekontroller mv. Lederne må årlig bekrefte at de har gjennomført internkontrollen, herunder gjennomført tiltak som definert i nøkkelprosessgjennomgang.

Det er fastsatt interne retningslinjer for **utkontraktering**, og en komplett liste over slike avtaler ajourføres løpende. Det er utarbeidet skriftlige avtaler som sikrer innsyn, kontroll og revisjon.

Det er etablert en **hendelsesdatabase** som viser hendelser med evt. tap fordelt på finanstilsynets tapshendeskategorier. Hendelser med evt. oppfølgingstiltak rapporteres til styret hver måned. Hendelsene blir systematisk vurdert i flere ledd i vår styring av operasjonell risiko, blant annet ved risikoworkshops, for å få bedre innsikt i arbeidsprosesser og avdekke eventuelle manglende risikoidentifiseringer.

På **IKT-området** er det etablert egne styringssystemer i henhold til IKT-forskriften basert bl.a. på ROS-analyser og COBIT-analyser. Det er utarbeidet kontinuitets- og beredskapsplaner på området samt rutiner for drift, utvikling, anskaffelse og drift samt avviks- og endringshåndtering i tillegg til rutiner for utkontraktering.

Sparebanken Øst baserer sin vurdering av risiko for elektroniske angrep mot banken eller bankens kunder basert på trusselbildet som Nordic Financial CERT redegjør for hvert kvartal, samt et utvalg andre kilder som utgjør bankens den totale etterretning for cyber-trusler. Med sikkerhetssituasjonen i Europa har det vært økt fokus på sikkerhet og samarbeid i banken og i sektoren generelt, uten at det er rapportert om noe økning i antall hendelser. Bankens totalvurdering er at risikoen er under kontroll. Det er etablert et sikkerhetskulturprogram som inkluderer opplæring og øvelser. Det gjennomføres penetrasjonstester mot egen infrastruktur og evt. tiltak iverksettes med bakgrunn i resultatene av testene. Det er etablert samarbeid med eksternt sikkerhetsselskap for å styrke tilgangen på kompetanse og ressurser for cybersikkerhetsområdet i banken.

11.2. Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

Hvitvasking, terrorfinansiering og organisert kriminalitet er et omfattende problem som det er viktig å beskytte økonomien og samfunnet mot, og det er derfor en viktig samfunnsoppgave å forebygge dette. Som bank skal vi hindre at våre systemer misbrukes til slike formål. Hvitvasking og terrorfinansiering kan også skade bankens integritet, stabilitet og omdømme.

Hvitvaskingsloven har som formål å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Loven forutsetter at banken baserer sitt arbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering på en virksomhetsinnrettet risikovurdering, hvor risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til virksomheten er identifisert og vurdert. Banken har utarbeidet en slik risikovurdering som benyttes som utgangspunkt for bankens arbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering. Risikovurderingen revideres årlig og ved behov, og godkjennes av bankens styre

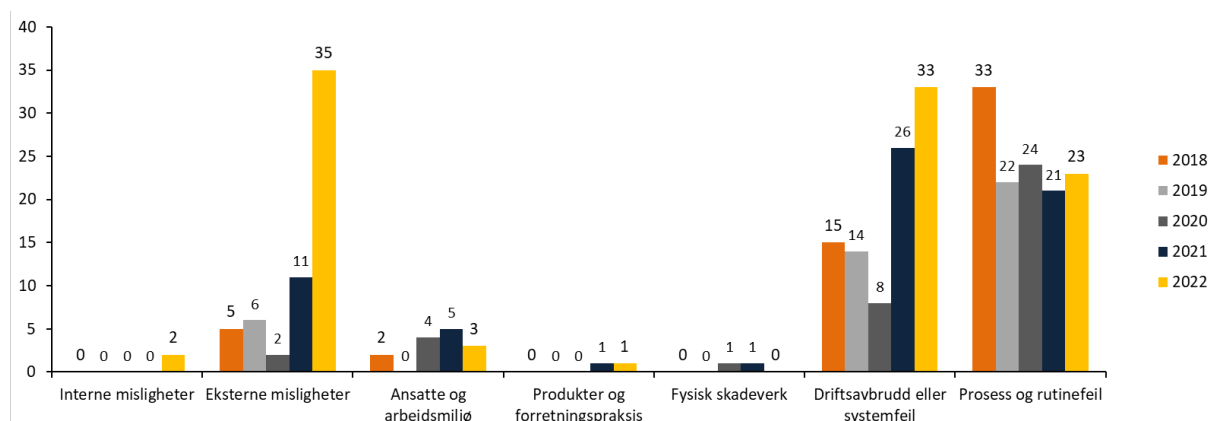
Hvitvaskingsloven stiller som et viktig prinsipp at bankene skal kjenne sine kunder og deres virksomhet. Videre skal banker gjennomføre risikobaserte kundetiltak, undersøke forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering og rapportere til Økokrim dersom undersøkelsene ikke avkrefter mistanken om at forholdet kan ha tilknytning til utbytte av en straffbar handling. Sparebanken Øst har etablert rutiner og kontroller for å sikre at kravene i loven etterleves. Dette omfatter både kundetiltak ved etablering av kundeforhold, løpende kundetiltak og undersøkelser av mistenkelige transaksjoner. Det gjennomføres løpende overvåking av alle transaksjoner bankens kunder utfører. Mistenkelige transaksjoner meldes til Økokrim. I løpet av 2022 har banken innrapportert 87 slike saker til Økokrim.

Sparebanken Øst har en **antihvitvaskavdeling** (AHV-avdeling), som har ansvaret for den daglige oppfølgingen av bankens arbeid innenfor antihvitvask og terrorfinansiering, i tillegg den oppfølgingen som gjøres av ansatte i kundeposisjon. AHV-avdelingens ansvar inkluderer blant annet oppdatering av bankens virksomhetsinnrettede risikovurdering (VIR), ajourhold av interne rutiner og instruksjoner og risikoscoring av kunder. Dette gjøres i samarbeid med ansatte i bankens kunderettede avdelinger. Videre påser AHV-avdelingen at banken har IT-systemer knyttet til kontroll mv. av hvitvasking og terrorfinansiering og følger opp at funksjonaliteten er i tråd med lov- og forskriftskrav. Avdelingen har også ansvar for den elektroniske transaksjonsovervåkingen, oppfølging av mistenkelige transaksjoner og rapportering til Økokrim. Det er utnevnt en **hvitvaskingsansvarlig** i banken, se også kapittel 7.4. «Roller og ansvar».

AHV-avdelingen gjennomfører jevnlig intern opplæring av ansatte i kundeposisjon i lovverk og internt regelverk. Videre gjennomføres det obligatorisk e-læring for alle ansatte om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. Det foreligger en spesifikk og detaljert opplæringsplan som hensyntar de ansattes roller.

11.3. Utvikling operasjonelle hendelser og tap

Ansatte og ledere i banken har et bevisst forhold til operasjonelle hendelser i egen avdeling, og rapporterer hendelser fortløpende til avdeling Etterlevelse der hendelsene kategoriseres og registreres i bankens **hendelsesregister**. Hendelsesregisteret inkluderer hendelser fra selskapets datterselskaper. Oversikten viser antall hendelser siste 5 år fordelt på hendelseskategori. I løpet av februar 2022 ble dette hendelsesregisteret utvidet med hendelser fra bankens **Svindelgruppe** knyttet til korttransaksjoner og BankID-svindel. Hendelser i tilknytning til personvern og personopplysninger rapporteres først til bankens personvernombud, deretter videre til avdeling Etterlevelse i et anonymisert format.

Figur 20 - Utvikling hendelser

I løpet av 2022 er det innrapportert totalt 97 hendelser til avdeling Etterlevelse i konsernet. Det er en økning på nesten 50 % sammenlignet med 2021. Hovedårsaken til denne økningen er at innrapporterte hendelser fra bankens Svindelgruppe ble inkludert i statistikken fra februar 2022 under kategorien

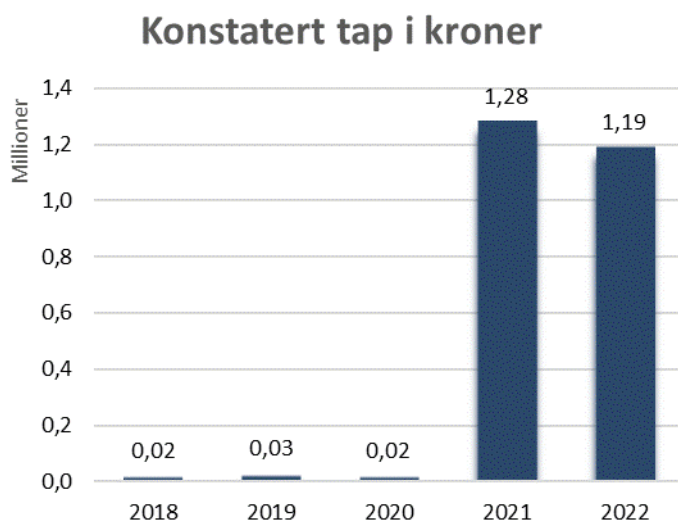

«eksterne misligheter». Tidligere ble disse type hendelser rapportert i andre kanaler og rapporter i konsernet. Det er videre observert økning i antall hendelser i kategorien «driftsavbrudd og systemfeil» de siste to år, grunnet endring i interne rutiner for hendelsesrapportering fra IT til avdeling Etterlevelse.

Det er ikke registrert vesentlig tap forbundet med løpende hendelser i 2022, men det ble tapsført flere beløp knyttet til BankID-svindel i løpet av året. Disse utgjorde 1,19 mill. kroner til sammen og utgjorde 98,7 % av bankens konstaterte tap i tilknytning til operasjonelle hendelser i 2022.

Det er ikke observert hendelser knyttet direkte til pandemien ut over sykefravær hos ansatte, som var høyest tidlig i 2022.

Figur 21 - Utvikling i operasjonelle tap

Kapitalkravet for operasjonell risiko er beregnet i basismetoden, basert på 15 prosent av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år. Ved årsslutt 2022 utgjør beregningsgrunnlaget 1.411 mill. kr, mot 1.454 mill. kr året før. Dette gir et kapitalkrav i Pilar 1 på 113 mill. kr. Totalt kapitalkrav inkludert pilar 2 og samlet bufferkrav for operasjonell risiko utgjør 244 mill. kr.

12. Bærekraftsrisiko

Sparebanken Øst har som mål å innlemme bærekraft i alle deler av forretningen og understøtter våre strategiske ambisjoner om å skape gode kundeopplevelser, sikre etterlevelse og levere på finansielle mål. Vi skal primært bruke positiv påvirkning, men kan også velge å ikke finansiere enkelte engasjementer som ikke er i tråd med vår strategi. Banken har som mål å redusere egne og finansierte utslipp og har i fjerde kvartal vedtatt målsettingen om netto nullutslipp innen år 2050.

12.1. Klima og miljørisiko i porteføljen

Sparebanken Øst har kartlagt alle næringskunder med lån for bærekraftsrisiko. Med bærekraftsrisiko mener vi risiko innenfor områdene miljø, sosiale forhold og selskapsstyring. Alle nye næringskunder blir også fortløpende kartlagt, uavhengig om de har behov for finansiering eller ikke. Kundene kategoriseres med enten lav, moderat eller høy bærekraftsrisiko.

Årsaker til at kunder klassifiseres som høy bærekraftsrisiko:

1. **Lav oppmerksomhet:** Kunden har lite oppmerksomhet på bærekraft og/eller kunden vil i stor grad kunne påvirkes av klimaendringer
2. **Fysisk risiko:** Kunden har eiendom som er oppført i et område hvor det er avdekket risiko for naturhendelser eller fysisk risiko. Ved utgangen av 2022 viser kartleggingen at det er få kunder med høy bærekraftsrisiko i bankens næringsportefølje.

Bærekraftsrisiko næringskunder 2022	Eiendom, kjøp, salg og eiendomsforvaltning	Øvrig bransje	Totalt
Lav risiko	38,0 %	23,7 %	60,3 %
Moderat risiko	12,4 %	21,5 %	33,9 %
Høy risiko	4,8 %	1,0 %	5,8 %

Tabellen over viser at det er 5,8 % kunder med høy risiko i bankens næringsportefølje. De fleste av disse er kunder med eiendom som ligger i et område som NVE (Norges vassdrag- og energidirektorat) har definert for klimarisiko, eksempelvis flom eller kvikkleireskred. På flere av eiendommene er det utført tiltak som gjør at risikoen kan settes ned fra høy risiko til moderat eller lav. Vi anser at det reelle antallet kunder med høy risiko utgjør 2,8 % av kundemassen.

Banken har avstått fra finansiering av prosjekter med utgangspunkt i vurderinger av fysisk klimarisiko. Vi vil som hovedregel ikke ta inn nye kunder som har høy Bærekraftsrisiko, og vi skal jobbe med risikodempende tiltak mot de kundene vi allerede har i bankens portefølje. Sparebanken Øst finansierer ingen karbonintensive næringer som olje, gass eller shipping. Banken har definert hvilke sektorer og aktiviteter som banken ikke ønsker å finansiere i fremtiden, dette gjelder; kullutvinning eller energiproduksjon basert på kull, kontroversielle våpen, tobakk, pornografi, skiferolje og -gass, oljesand/tjæresand og olje og gassutvinning i Arktis. En mer detaljert beskrivelse av disse sektorene kan finnes på bankens bærekraftside på oest.no.

Sparebanken Øst har ved utgangen av 2022 et lån på 270 mill. kr fra Nordic Investment Bank (NIB). Dette lånet finansierer grønne aktiva som er i tråd med NIBs bærekraftskriterier. Banken har etablert grønt rammeverk for utstedelse av grønne obligasjoner og finansiering av grønne utlån. I januar 2023 har banken utstedt sin første grønne obligasjon med fortrinnsrett. Vårt rammeverk er tredjepartsverifisert av Cicero.

Som sparebank er vår påvirkningskraft størst gjennom tett dialog med våre næringskunder og støtte de i å ta bærekraftige valg. Banken har også som mål å etablere nye produkter og tjenester som understøtter våre ambisjoner. Til privatkunder tilbyr vi grønt boliglån og grønt førstehjemslån. For å kunne få grønt boliglån må kunden oppfylle ett eller flere av bankens krav: BREEAM-NOR Sertifisering (minimum «Very good»), energimerke A eller B, eller at boligen er Svanemerket. Tilleggskrav til Grønt førstehjemslån er at det må være kundens første boligkjøp og at kunden selv skal bo i boligen. Gjennom bankens datterselskap AS Financiering tilbyr vi grønt billån. Grønt billån tilbys der bilen er hybrid- eller elbil. Andelen hybrid- og elbiler som finansieres er stigende. Av nye billån i 2022 utgjorde 24 prosent lån til rene elbiler, en økning på drøyt 42 prosent fra året før. Konsernets arbeid innen bærekraft og samfunnsarbeid er beskrevet nærmere i årsrapporten for 2022, se side 24-48.

Utslipp

Sparebanken Øst har relativt beskjedne direkte utslipp av klimagasser. Banken forbruker energi til drift av teknisk utstyr og oppvarming av lokaler. Vi har ingen tilvirkningsprosesser som er svært energikrevende. I 2022 ble det kjøpt opprinnelsesgaranti for all elektrisitet til våre kontorer. I tillegg benyttes fjernvarme som oppvarmingskilde til to kontorer. Mer detaljert informasjon om strømforbruk og direkte utslipp kan finnes i årsrapporten for 2022

13. Styring og kontroll av andre risikoer

Forsikringsrisiko

Dette er risiko knyttet opp til eierskap i forsikringsselskaper. Vår eierandel i Frende blir ikke konsolidert i Sparebanken Øst. Risiko knyttet til eierskapet i Frende knyttes til eierrisiko og følges opp som sådan. Konsernets adm.dir. representerer banken i Frenendes styre.

Pensjonsrisiko

Dette er risiko knyttet til bankens fremtidige pensjonsforpliktelser. Det gjennomføres sensitivitetstester årlig for å anslå effekten av endringer i diskonteringsrente, årlig lønnsvekst og årlig regulering av pensjoner.

Forretningsrisiko/strategisk risiko

Strategisk risiko er risikoen av de valgte forretningsstrategier. Styring av strategisk risiko følger indirekte gjennom evaluering av styring og kontroll knyttet til de øvrige risikoområdene.

Systemrisiko

Dette er risiko for at banken vil være særlig utsatt for systemrisiko eller om banken bidrar til systemrisiko. På bakgrunn av bankens størrelse og kompleksitet antas systemrisiko å være svært lav.

Risiko knyttet til overdreven gjeldsoppbygging

Dette anses primært å være en risiko knyttet til IRB-bankene hvor lav risikovekting av balansen kan medføre lav egenkapitalandel. Banken måler kvartalsvis uvektet kjernekapitalandel, og rapporterer og følger opp endringer i denne.

Eierrisiko

Eierrisiko knyttet til bankens strategiske eierskap i andre selskaper styres og kontrolleres av bankens øverste ledelse. Det foreligger en egen eierstrategi for investeringer i datterselskaper vedtatt av styret i banken.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er risiko forbundet med uetisk opptreden eller oppførsel internt eller eksternt. Negativ oppfatning om banken eller datterselskapene vil kunne spre seg til å påvirke kunder, myndigheter, investorer, motparter og risikoprising og likviditet i bankens utstedte finansielle instrumenter. Dette knyttes ofte til offensivt salg av kompliserte, sammensatte investeringsprodukter og generelt dårlig rådgivning overfor forbrukerne. Sparebanken Øst har som tidligere nevnt en enkel forretningsmodell med standard bankprodukter. Banken driver ikke med investeringsrådgivning. Bankens etiske regelverk og varslingsrutine gjennomgås årlig med alle ansatte. Omdømmerisiko styres indirekte gjennom evaluering av styring og kontroll knyttet til de ulike risikoområdene.

14. Godtgjørelse

14.1. Generelt

Styret har det overordnede ansvaret for håndtering av risikoer som er forbundet med variabel godtgjørelse. Styret er videre ansvarlig for å godkjenne og vedlikeholde retningslinjene for godtgjørelser. Styret skal videre godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra retningslinjene, og vurdere å overvåke effektene av endringer og unntak i godtgjørelsespolitikken. Retningslinjene og rapport om lønn og annen godtgjørelse behandles i forstanderskapet.

Sparebanken Øst følger prinsippet om fastlønnssystem. Det foreligger en Bedriftsavtale utarbeidet i samarbeid mellom bankens ledelse og de tillitsvalgte. Her fremkommer følgende prinsipperklæring om bankens lønnspolitikk: «Partene er enige om at lønnspolitikken skal bidra til at banken kan rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere slik at banken når sine mål og strategier. Systemet skal være fleksibelt og forutsigbart, og motivere til relevant kompetanseutvikling blant de ansatte. Det skal betales lik lønn for arbeid av lik verdi, og lønnspolitikken skal ivareta både faglige og ledelsesmessige karriereveier.»

Fastlønnen utgjør hovedinntekten til alle ansatte i Sparebanken Øst. Det som gis som godtgjørelse utover lønn, utgjør derfor en liten del av den ansattes inntekt. I tillegg til fastlønn tar alle ansatte del i en styrevedtatt ordning om overskuddsdeling, basert på vekst og resultat i konsernet.

Det gis ikke bonuser utover overskuddsdelingen og det gis ikke godtgjørelser i form av opsjoner, tildeling av aksjer/egenkapitalbevis, tegningsretter eller andre former for godtgjørelse knyttet til aksjer/egenkapitalbevis eller utvikling av aksje-/egenkapital kurser i selskapet eller konsernet.

For adm.dir., viseadm. dir. og bankens direktører (toppledergruppen) er det fastsatt i loven at den variabel godtgjørelse ikke kan utgjøre mer enn den faste godtgjørelsen. Adm. dir., viseadm. dir. og bankens direktører følger Bedriftsavtalens prinsipper om fastlønn. Det ytes kun naturalytelser i form av firmabil, fri avis, telefon og lignende. Se også side 57 i årsrapporten.

14.2. Godtgjørelsesutvalg

Det er etablert et godtgjørelsesutvalg. Utvalget skal vurdere om godtgjørelsespolitikken i Sparebanken Øst og datterselskaper er passende, herunder påse at retningslinjer for godtgjørelse følges og etterleves. Her kan utvalget innhente innspill og vurderinger fra bankens kontrollfunksjoner. Godtgjørelsesutvalget består av 4 medlemmer hvorav ett av medlemmene skal være ansattes representant.

Utvalget har følgende hovedoppgaver:

- Forberede for styret retningslinjer for, og saker om, godtgjørelse til ledende ansatte
- Fastsette og sørge for at foretaket til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for en godtgjørelsesordning som skal gjelde for hele foretaket og datterselskaper, og som er i samsvar med forskriften om godtgjørelsesordninger i finansforetak. Minst en gang i året skal godtgjørelsesutvalget utarbeide en rapport til bankens styre, med godtgjørelsesutvalgets vurdering av bankens etterlevelse på området, samt en oversikt over utvalgets arbeid gjennom året. Det er ikke gjort endringer i prinsippene for godtgjørelse i 2022.
- Utvalget har hatt to møter i 2022, herunder et felles møte med Revisjons- og risikoutvalget.

14.3. Styret og tillitsvalgte

Godtgjørelse til styret, forstanderskapet og valgkomiteen fastsettes av forstanderskapet. Godtgjørelsen er søkt tilpasset den arbeidsmengde og det ansvar som påhviler de tillitsvalgte og er opplyst i notene til årsregnskapet. Honoraret er uavhengig av sparebankens resultater og utgjør et bestemt beløp. Det er ingen resultatbaserte eller variable godtgjørelser til sparebankens tillitsvalgte. Ingen av styrets medlemmer utenom ansattes representanter har siste år utført andre oppgaver for sparebanken enn styrevervet.

14.4. Ledende ansatte

I henhold til gjeldende lovverk, finansforetaksloven § 15-1 til 15-6, fastsetter styret nødvendige retningslinjer for ledende ansattes godtgjørelser. Styret fastsetter godtgjørelsen til administrerende direktør. Administrerende direktør fastsetter godtgjørelsen til toppledergruppen. Det er ingen avtale om variabel godtgjørelse eller opsjons- eller bonusavtaler. Toppledelsen tar del i styrevedtatt ordning om overskuddsdeling. Styret kan beslutte å tildele administrerende direktør og viseadministrerende direktør engangstillegg. For adm.dir., viseadm. dir. og bankens direktører (toppledergruppen) er det fastsatt i loven at den variabel godtgjørelse ikke kan utgjøre mer enn den faste godtgjørelsen. Adm. dir., viseadm. dir. og bankens direktører følger Bedriftsavtalens prinsipper om fastlønn. Det ytes kun naturallytelser i form av firmabil, fri avis, telefon og lignende.

14.5. Ansatte som tar betydelig risiko og ansatte i kontrollfunksjoner

For ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte med kontrollfunksjoner, skal godtgjørelsen være uavhengig av resultatet i det forretningsområdet de kontrollerer eller er eksponert mot.

Ytterligere detaljer om lønn finnes i note 29 i årsregnskapet.

15. Obligasjoner med fortrinnsrett

Finansforetaksforskriftens § 11-10 redegjør for krav til offentliggjøring av informasjon for foretak som har eierinteresser i kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett («OmF»). Sparebanken Øst redegjør her for denne informasjonen knyttet til eierskapet i det heleide datterselskapet Sparebanken Øst Boligkreditt AS.

I forbindelse med rating av obligasjonsutstedelser fra Sparebanken Øst Boligkreditt AS har Sparebanken Øst utstedt en garanti for OMF-forpliktelser i boligkredittforetaket. I tillegg har Sparebanken Øst Boligkreditt AS en trekkrettighet i Sparebanken Øst.

Eiendelene består i hovedsak av utlån med pant i fast eiendom innenfor lovens krav til beskaffenhet og belåningsgrad. Belåningsgrad er beregnet i forhold til forsvarlig verdigrunnlag fastsatt i henhold til gjeldende forskrift. Generelle vurderingskriterier knyttet til innvilgelse og vedlikehold av lån følger av retningslinjer fastlagt av Sparebanken Øst. Alle pantobjekter er etablert ved en gjennomført verddivurdering fra en kompetent og uavhengig tredje part.

Tabell 18 - Eierinteresser i kredittforetak som utsteder OmF

Tall i mill.kr / prosent		31.12.2022	31.12.2021
a.	Overføringsgrad av boliglån til boligkredittselskapet	56,3 %	57,4 %
b.	Gjennomsnittlig LTV		
	- morbank	61,7 %	62,2 %
	- boligkredittselskapet	45,6 %	45,4 %
c.	Overpantsettelsesgrad i sikkerhetsmassen	16,3 %	10,8 %
d.	Tellende sikkerhetsmasses andel av sikkerhetsmassen totalt	99,8 %	99,8 %
e.	Trekkrettighet boligkredittselskapet har i morbank		
	- ramme	3.000,0	3.000,0
	- trukket beløp	1.096,1	587,2
	Garanti for alle OMF-forpliktelser i boligkredittforetaket	16.150,0	17.650,0
f.	Bokført verdi morbank		
	- aksjer i boligkredittselskapet	1.395,0	1.395,0
	- egenbeholdning av OMF i boligkredittselskapet	0,0	513,0
	- fondsobligasjonskapital i boligkredittselskapet	0,0	0,0
	- ansvarlig usikret finansiering i boligkredittselskapet	0,0	0,0

Sparebanken Øst Boligkreditt AS har tilstrekkelig stor nok sikkerhetsmasse til å oppfylle økt overpantsettelse krav ved en nedjustering av kredittrating til under A3.

Ytterligere informasjon om Sparebanken Øst Boligkreditt AS finnes på våre hjemmesider www.oest.no/om-oss/spob/, herunder finansielle rapporter, informasjon om cover pool, rating og låneavtaler for utstedte OmF.

16. Liste over figurer

Figur 1 - Utvikling beregningsgrunnlag.....	10
Figur 2 - Utvikling i rapportert kapitaldekning	12
Figur 3 - ICAAP-prosessen og samhandling	13
Figur 4 - Utvikling i langsiktige ratinger fra Moody's.....	16
Figur 5 - Konsernstruktur	18
Figur 6 - Trelinjersmodellen, basert på IIA's modell.....	23
Figur 7 - Administrativ organisasjonsstruktur	24
Figur 8 - Årshjul risikostyring	31
Figur 9 - Skjematisk modell for eskalering ved kriser.....	32
Figur 10 - Endring risikovektet beregningsgrunnlag siste år	35
Figur 11 - Utvikling brutto mislighold i % av brutto utlån (konsern).....	37
Figur 12 - Utvikling volumvektet gjennomsnitt LTV boliglån	41
Figur 13 - Fordeling LTV boliglån konsern	41
Figur 14 - Utvikling kredittspread i % av porteføljen	44
Figur 15 - Styring av likviditetsrisiko.....	46
Figur 16 - Forfallsstruktur innlån fra finansmarkedet	47
Figur 17 - Utvikling i LCR og NSFR.....	48
Figur 18 - Likviditetsportefølje fordelt på risikovekt	49
Figur 19 - Styring og kontroll av operasjonell risiko	50
Figur 20 - Utvikling hendelser.....	52
Figur 21 - Utvikling i operasjonelle tap.....	53

17. Liste over tabeller

Tabell 1 - Nøkkeltall konsern	3
Tabell 2 - Metodebruk kapitalkrav	7
Tabell 3 - Kapitalkrav under pilar 1	8
Tabell 4 - Utvikling kapitaldekning konsern	9
Tabell 5 - Risikovektet beregningsgrunnlag konsern	10
Tabell 6 - Kapitaldekning konsern	11
Tabell 7 - Uvektet kjernekapitalandel konsern	11
Tabell 8 - Totalt kapitalkrav	14
Tabell 9 - Oversikt over godkjente ratingselskaper (ECAI) banken benytter	17
Tabell 10 - Kart over ECAI-rating mot kredittkvalitetstrinn (langsiktig rating)	17
Tabell 11 - EU LI3 Konsolideringsmetode kapitalkrav for de ulike foretak i konsernet	19
Tabell 12 - Spesifikasjon av kapitalkravet for finansielle selskaper og konsern 31.12.2022.....	19
Tabell 13 - Ansvarlig kapital finansielle datterselskaper og konsern	20
Tabell 14 - Samlede kapitalkrav finansielle selskaper 31.12.2022	21
Tabell 15 - IRRBB1 – Kvantitativ informasjon om renterisiko på bankboken	43
Tabell 16 - Beregnede effekter valutarisiko	44
Tabell 17 - Fordeling av likviditetsportefølje på ratingklasse.....	48
Tabell 18 - Eierinteresser i kredittforetak som utsteder OmF	59

18. Hovedtyper av ansvarlig kapital

Begrep benyttet	Kort beskrivelse (se forskrift om beregning av ansvarlig kapital for utfyllende informasjon)
Ren kjernekapital	Innbetalt og opptjent egenkapital
Kjernekapital	Ren kjernekapital pluss annen godkjent egenkapital (hybridkapital/fondsobligasjonskapital)
Innbetalt egenkapital	Omfatter innbetalt egenkapital inkl. overkursfond
Opptjent egenkapital	Samlede tilbakeholdte resultater over tid. Omfatter grunnfondet, utjevningsfond, gavefond og annen egenkapital. Utjevningsfondet kan benyttes til utbetaling av utbytte til egenkapitalbevisiere. Gavefondet kan benyttes til utdeling av midler til veldedige formål.
Hybridkapital, herunder fondsobligasjonskapital	Hybridkapital som kan inngå i kjernekapitalen, herunder fondsobligasjonskapital
Ansvarlig lånekapital	Lån med særlige betingelser (tilleggskapital)

19. Vedlegg

Se kvartalsvis vedlegg for oversikt og innhold i tabellene/malene tilknyttet rapporteringskravet beskrevet under punkt 4.4 «Pilar 3».

Disse finnes på våre hjemmesider: <https://www.oest.no/om-oss/spog/pilar-3/>

